

Вільям Пітер БЛЕТТІ

ПОВІСТЬ

Як короткий фатальний спалах від вибуху сонць, що лишає тьманий слід в очах сліпого, початок того жахіття пройшов майже непоміченим; у безумстві всього, що сталося потім, про нього, по суті, забули і ніяк не пов'язували із самим лихом. Важко про це судити.

Будинок наймали в оренду. То була цегляна, повита плющем колоніальна будівля в районі Джорджтаун у Вашингтоні. На протилежному боці вулиці простяглося студентське містечко Джорджтаунського університету, позаду була набережна, що стрімко спускалася до ділової М-стріт, а далі протікав брудний Потомак. У ніч проти першого квітня в будинку було тихо. Кріс Макнейл сиділа в ліжку, переглядаючи свої репліки до зйомок, що мали відбутися наступного дня; Регіна, її донька, спала у своїй кімнаті, а внизу, в кімнатці поруч із коморою, спала їхня прислуга, середніх літ подружжя Вілла та Карл. Приблизно о пів на першу Кріс, спохмурнівши, відірвалася від свого сценарію. Їй почулося якесь постукування. Звуки були дивні. Приглушені. Глибокі. Ритмічні. Незрозумілий код, що його вистукував якийсь мрець.

Дивно...

З хвилину вона прислухалася; потім спробувала не звертати уваги, але стукіт був такий настирливий, що заважав зосередитися. Кріс жбурнула сценарій на ліжку.

Господи, збожеволіти можна!

Вона встала, щоб усе з'ясувати. Вийшла у передпокій, роздивилася навколо. Здавалося, звуки долинали зі спальні Регіни.

Що вона там робить?..

Кріс рушила передпокоюм, і стукіт став раптом гучнішим і частішим, та коли вона штовхнула двері й увійшла до кімнати, він зненацька припинився.

Що за чортівня?

Її одинадцятирічна донька спала, міцно притулившись до великої іграшкової панди з круглими очима. Панда злиняла від років, від багатьох теплих вологих поцілунків.

Кріс тихенько підійшла до ліжка й нахилилася над ним.

— Рег! Ти не спиш?

Спокійне дихання. Повільне. Глибоке.

Кріс розглянулася по кімнаті. Тьмяне світло з передпокою падало на малянки Регіни, на її скульптурки, на іграшкових звірів.

Ну що ж, Рег. Твоя матуся пошилася в дурні. Можеш привітати її з першим квітня!..

І все-таки Кріс знала, що це зовсім не схоже на Регіну. Дівчинка мала боязку і невпевнену вдачу. Хто ж тоді пожартував? Її напівсонний мозок?..

Раптом вона глянула на стелю. Он воно звідки! Легеньке шарудіння.

Щури на горищі, ото й тільки! Щури!

Вона зітхнула. Так воно і є. Довгі хвости. Шурх, шурх. Вона відчула легкість. А потім здригнулася від холоду. В кімнаті було як у льодовні. Кріс підійшла до вікна. Зачинене. Помацала радіатор. Гарячий.

Та що це зі мною?!

Здивована, вона рушила до ліжка і доторкнулася рукою до Регіниної щоки. Щока була гладенька й ледь спітніла.

Мабуть, я захворіла!

Вона глянула на доньку, на її кирпатий носик і вкрите ластовинням личко, зненацька нахилилася над ліжком і поцілувала її в щоку. «Я дуже люблю тебе»,— прошепотіла вона, а тоді повернулася у свою кімнату, до ліжка й до сценарію.

Кріс спала. Їй снилася смерть в усіх моторошних подробицях, смерть, про яку ще ніхто й не чув; щось дзвеніло, вона задихалася, розчинялася, зникала в порожнечі, а в голові снувалося: мене не стане, я помру, мене не буде, навіки-віків, ой, татку, не дай їм, ой, не дай їм зробити це, не дай мені зникнути навіки! — і вона танула, заплутувалася, а навколо все дзвеніло, дзвеніло...

Телефон!

Вона підскочила, схопила трубку, серце гупало в грудях, а в шлунку була порожнеча.

Дзвонив помічник режисера.

— Рівно о шостій у гримі, кицю.

— Гаразд.

Вона поклала трубку. Ще кілька хвилин посиділа нерухомо, пригадуючи сон. Сон? Така жахлива ясність. Відблиск черепа. Небуття. Невідворотність. Вона не могла всього того уявити.

Боже, цього не може бути!

Вона замислилась. Похилила голову.

Але ж це є! Є!..

Повернувшись із зйомки, Кріс пішла до ванної, тоді зазирнула в кухню.

— Ну, як там, Кріс?

За столом сиділа гарненька білявка років двадцяти з чимось. Шейрон Спенсер з Орегону. Останні три роки вона була вихователькою Регіни і секретаркою Кріс.

— Та все як завжди. — Кріс підійшла до столу і взялася переглядати пошту. — А де Рег?

— У дитячій кімнаті.

— Що робить?

— Ліпить. Здається, пташку. Для тебе.

— Саме те, що мені потрібно,— пробурмотіла Кріс.

Вона підійшла до плити і налила собі в чашку гарячої кави. Тоді сіла до столу.

— Як іде навчання?

Шейрон, спохмурнівши, запалила сигарету.

— Знову труднощі з математикою.

— Он як? Дивно.

— Сама знаю, це ж її улюблений предмет,— сказала Шейрон.

— Так, але ота «нова математика»... Боже, я б не змогла навіть наміняти дрібняків на автобус, якби...

— Привіт, ма!

Регіна підстрибцем убігла в двері й простягла до матері худенькі рученята. Руді кіски. Ніжне, ясне личко, вкрите ластовинням.

— Привіт, моя пташко!

Аж сяючи, Кріс схопила дівчинку в обійми, стиснула, палко поцілувала в щоку. Потім відхилила її від себе й почала нетерпляче розглядати ніжне дитяче личко.

— Що ти сьогодні робила? Що цікавого?

— А, всяке таке...
— Ну, що саме?
— Ой, дай згадаю. — Притиснувши коліна до материних, дівчинка легенько похитувалась назад і вперед. — Ну, по-перше, вчилася...
— Еге.
— Ще малювала.
— Що ти малювала?
— Ну, квіти, ти ж знаєш. Стократки. Тільки рожеві. А потім... Ага! Коня! — Вона раптом розхвилювалася, очі її розширилися. — У того чоловіка, знаєш, там унизу, на річці, є кінь. Ми собі йшли, чуєш, мамо, а тут з'явився цей кінь, такий гарний! Ой, мамо, ти б його побачила! А той чоловік дозволив мені на нього сісти! Слово честі! Ну, десь на хвилину!

Кріс, розселившись, непомітно підморгнула до Шейрон.
— Ма, може підемо в «Хот Шопп»? — попрохала Регіна. — А?
Кріс взяла доньку за руку, ніжно всміхнулася й поцілувала її.
— Біжи нагору, вдягнись, і вирушимо.
— Ой, я так люблю тебе!
Регіна вибігла за двері.
— Сонечко, надягни нову сукенку! — гукнула їй услід Кріс.
— Як ти дивишся на нову пропозицію? — замислено спитала Шейрон.
Кріс знов узяла пошту, почала байдуже перекладати листи з компліментами.
— Вони хочуть узяти тебе за режисера, — спокійно видихнула Шейрон разом із димом своєї сигарети.

— Що?!
— Прочитай листа.
— О боже, Шер, ти жартуєш!
Кріс схопила листа, вирізняючи нетерплячими очима окремі слова: «...новий сценарій... триптих... запросити сера Стівена Мура... на роль, при умові, що...»
— Я поставлю цю частину фільму!

Кріс змахнула руками і аж скрикнула на радощах.
— Ма, я не можу знайти сукню! — гукнула Регіна зі сходів.
— У шафі! — відповіла Кріс.
— Я дивилась — немає!
— Зараз прийду! — гукнула Кріс.
У спальні Регіни вона одразу попрямувала до шафи. Дівчинка стояла посеред кімнати, дивлячись у стелю.

— Що там таке? — запитала Кріс, шукаючи сукенку, яку купила тиждень тому й начебто повісила у шафу.
— Якийсь дивний шум, — відказала Регіна.
— Я знаю. В нас там з'явилися сусіди.
Регіна запитально подивилася на неї.
— Як це?

— Білки, сонечко, білки на горищі.
Донька була гидлива і боялася щурів. Навіть миша могла її злякати.
Пошуки сукні виявилися марними.
— Бачиш, мамо, її тут немає.
— Та бачу. Може, Вілла забрала її разом із брудною білизною.
— Вона таки десь зникла.
— Ну гаразд, надягни матроску. Вона теж гарна.

Вони рушили до «Хот Шопп». Кріс з'їла салат, а Регіна суп, чотири булочки, смажене курча, збитий шоколад і півпорції чорничного пудингу з кавовим морозивом. «Куди воно все в неї дівається? — лагідно посміхнулася Кріс. — У зап'ястки, чи що?» Дитина була квола, мов скороминуща надія.

Кріс запалила сигарету і глянула у вікно. Річка була темна й нерухома.
— Мені дуже сподобався обід, ма.
Кріс повернулася до доньки і, як це нерідко траплялося, аж затамувала подих від болю, добачивши в обличчі Регіни риси Говарда.

Вони повернулися перед сьомою. Вілла заварювала каву. Вигляд вона мала роздратований і понурий.

— Ну, Вілло, як воно? Добре відпочили?
— Не питаєте. — Вілла вкинула в кавник пучку солі. Вони ходили в кіно, пояснила вона. Їй хотілося подивитися бітлів, але Карл наполіг на фільмі про Моцарта.
— Жажлива нудота. — Вілла ледве стримувала гнів.

— Співчуваю тобі. — Кріс засунула сценарій під пахву. — Слухай, Вілло, ти не бачила десь сукенки, яку я купила Регіні минулого тижня?

— Бачила, в шафі. Сьогодні вранці.

— І куди ти її поклала?

— Вона там.

— У брудній білизні?

— Та ні ж бо, в шафі.

— Там немає. Я дивилася.

Віллі стулила губи й похмуро стежила за кавою.

Кріс довго розкошувала у ванні, а коли пішла до спальні по халат, знайшла у себе в шафі зниклу сукенку Регіни. Вона валялася зім'ята на дні шафи. Кріс підняла її. Звідки вона тут взялася? На ній ще були фірмові наклейки. Кріс спробувала пригадати. Того дня, коли купувала сукенку, вона придбала ще дві чи три речі для себе. Отож, напевне, й поклала все разом.

Кріс віднесла сукенку в доччину спальню й повісила на плічка в шафі. Роздивилася гардероб Регіни. Гарно. Гарні сукенки. Атож, Рег, краще думай про це, а не про татка, який ніколи не пише.

Відійшовши від шафи, вона зачепилася за письмовий стіл. О господи, як боляче! Розтираючи пальці ноги, вона помітила, що стіл був майже на три фути зрушений зі свого місця. Не дивно, що вона на нього налетіла. То, певно, Вілла посунула його, прибираючи в кімнаті.

Спустившись сходами в дитячу кімнату, Кріс побачила, що пташка вже готова і яскраво розфарбована.

— Тобі подобається? — спитала Регіна.

— Дуже! Ти вже придумала їй ім'я?

— Ще ні.

Коли Кріс ставила пташку назад, то помітила поруч на столі «Дошку Уїджа». Вона вже й забула про неї. Цікавлячись собою не менше, ніж іншими людьми, Кріс якось купила ту гру, сподіваючись знайти ключі до своєї підсвідомості. Нічого не вийшло. Вона двічі пробувала грати з Шейрон і одного разу з Берком Деннінгсом, який вміло спрямовував пластмасову стрілочку («Це не ти її рухаєш, кицю?») таким чином, що всі послання виходили непристойними, а потім звинувачував у цьому «тих бісових духів».

— Ти граєшся з «Дошкою Уїджа»?

— Еге.

— І знаєш, як з нею поводитись?

— Звичайно. Дивись, я тобі покажу. — Регіна сіла за стіл.

— Я вважала, що має грати двоє, сонечко.

— Та ні, мамо, я весь час бавлюся сама.

Кріс присунула стільця.

— Ану пограймо разом, гаразд?

Дівчинка завагалася.

— Ну гаразд, — мовила зрештою і поклала пальці на білу стрілочку.

Коли Кріс збиралась і собі зробити те саме, стрілка швидко перемістилася по дошці до позначки «Hi».

— Мамо, може, краще я сама?

— Ти не хочеш, щоб я з тобою гралася?

— Я хочу! Це капітан Гові сказав «Hi».

— Який капітан?

— Капітан Гові.

— Рибонько, хто такий капітан Гові?

— Ой, знаєш, я про щось запитую, а він відповідає.

— Он як?

— Так, він хороший.

Кріс намагалася не хмуритися, раптом відчувши невиразне занепокоєння. Дівчинка дуже любила свого батька, але зовні на розлучення Кріс із Говардом ніяк не реагувала. Кріс це не подобалося. Можливо, Регіна й плакала на самоті у своїй кімнаті — вона про те не знала. Але боялася, що одного дня ці стримувані емоції можуть прорватися в якійсь шкідливій формі. Вигаданий партнер по грі. Це звучало якось нездорово. Чому «Гові»? Від «Говарда»? Ім'я батька? Дуже схоже.

— Як же це — ти не можеш вигадати ім'я навіть для пташки і раптом пригломшуєш мене якимсь «капітаном Гові»? Чому ти назвала його так?

— Бо це і є його ім'я, — хихотнула Регіна.

— Хто тобі сказав?

- Ну, він же.
- Він сам?
- Він сам.
- І що він тобі ще каже?
- Та всяке.
- Яке таке всяке?

Регіна знизала плечима.

- Та просто різні речі.
- Наприклад?
- Ось я тобі покажу. Зараз запитав у нього що-небудь.
- Ану.

Тримавши пальчики на стільці, Регіна втупилась у дошку напруженим поглядом.

- Капітане Гові, правда ж, моя мама гарна?
- Секунда... п'ять... десять... двадцять...
- Капітане Гові!

Минуло ще декілька секунд. Кріс була здивована. Вона сподівалася, що донька пересуне стрілку до позначки «Так». О господи, що ж це таке? Неусвідомлена ворожість? Ні, це дико.

- Капітане Гові, ви не дуже ввічливі,— дорікнула Регіна.
- Рибонько, може, він спить?
- Ти думаєш?
- Я думаю, що й тобі пора спати.
- Він просто бевзь,— пробурмотіла Регіна і пішла за матір'ю.

Повернувшись у свій кабінет, Кріс знову взялася за сценарій. Раптом увійшла Регіна.

- Що сталося, рибонько?
- Знову той чудернацький шум, мамо.
- У тебе в кімнаті?
- Так, ніби хтось стукає. Я не можу заснути.

Я ж казала йому наставити пастки!

- Донечко, лягай у моєї спальні, а я піду подивлюся.

Кріс повела її до спальні й уклала в ліжко.

- Можна, я подивлюся телевизор, поки засну?
- А де твоя книжка?
- Я не можу її знайти.

Кріс вимкнула світло і вийшла у коридор. Тоді піднялася вузькими сходами на горище. Відчинила двері, намацала вимикач і клацнула.

Роздивилася довкола. Картонні коробки з газетними вирізками та кореспонденцією на дощаній підлозі. Більше нічого, крім пасток. Шість штук. З принадою. Всюди було чисто. Навіть повітря чисте і свіже. Горище не опалювалося. Жодних труб. Жодного радіатора. Жодних щілин у покрівлі.

Вона знову згадала про шум, тоді глянула на дах. Вулицю затіняли різні дерева, більшість з яких були повиті диким виноградом. Віти масивної липи закривали третину будинку. Може, то й справді були білки? Певно, що так. Або гілля дерев. Атож. Могло бути гілля. Ночі тепер вітряні.

Наступного дня вони поїхали на прогулянку «ягуаром». Меморіал Лінкольна. Капітолій. Лагуна, що потонула в черешневому цвіті. Легка закуска. Тоді через річку до Арлінгтонського кладовища й могили Невідомого солдата. Регіна притихла, а потім, біля могили Джона Кеннеді, стала якоюсь неухважливою і сумною. Якийсь час вона дивилася на Вічний вогонь, потім узяла Кріс за руку.

- Мамо, чому люди вмирають?

Її слова гостро вкололи материне серце. О Рег, і ти також? Ні, ні! А проте, що вона могла на це відповісти? Збрехати? Ні. Вона подивилась на обличчя доньки, в її очі, зволожені сльозами. Невже Регіна відчула її власні думки? Раніше це траплялося дуже часто.

- Дитинко, люди стомлюються,— лагідно відповіла вона.

Наступного ранку, розплющивши очі, Кріс побачила в ліжку поруч себе напівсонну Регіну.

- О, це ти... Що ти тут робиш? — усміхнулася Кріс.

- Моє ліжко двигтіло.

— Дуренька. — Кріс поцілувала її і поправила ковдру. — Нумо спати. Ще рано.

Те, що здавалося ранком, стало початком нескінченної ночі.

Рано-вранці 11 квітня Кріс зателефонувала до свого лікаря у Лос-Анджелес і попросила, щоб він влаштував для Регіни консультацію у психіатра.

— А що сталося?

Кріс пояснила, що, починаючи від дня народження Регіни, — коли Говард так і не подзвонив, — вона помітила несподівану й драматичну зміну в поведінці та характері доньки. Безсоння. Сварливість. Напади гніву. Розкидала й трошила свої іграшки. Верещала. Не хотіла їсти. До того ж стала неймовірно енергійною. Постійно рухалася, щось зачіпала, перевертала, бігала, вистрибувала. Погано справлялася зі шкільними завданнями. Вигадала собі уявного партнера у грі. Раз по раз утинає якісь химерні штуки.

— Які саме? — запитав лікар.

Кріс розповіла про стукіт у стелю. Після огляду горища вона чула його ще двічі. Причому Регіна обидва рази була в своїй кімнаті, а як тільки Кріс заходила, стукіт припинявся. Крім того, дівчинка почала губити свої речі: сукенку, зубну щітку, книжки, черевички. Скаржилася, ніби хтось рухає її меблі. Зрештою одного ранку Кріс побачила в Регініній спальні Карла, який майже з середини кімнати переставляв на місце стіл. Коли Кріс запитала, що він робить, той сказав, що «хтось забавляється», але не міг нічого пояснити. Та невдовзі Кріс знайшла в кухні Регіну, яка бідалася, що вночі, коли вона спала, хтось пересунув усі меблі.

Після цього випадку, сказала Кріс, її підозри остаточно сформувалися. Було ясно, що все це робила її дочка.

— Гадаєш, це сомнамбулізм? Вона це робить уві сні?

— Ні, Марку, вона це робить, коли не спить. Щоб привернути до себе увагу. Кріс згадала, як двигтіло ліжко; це траплялося ще двічі, після чого Регіна завжди приходила спати до материного ліжка.

— Ну, це можна пояснити її власними підсвідомими рухами, — мовив лікар.

— Ні, Марку, я ж не сказала, що ліжко справді рухалося. Я сказала: це вона твердить, ніби воно рухається.

— Ти впевнена, що воно не рухається?

— Ні.

— Це могли бути спазми м'язів, — пробурмотів він.

— Що?

— Температура була?

— Слухай, — запитала Кріс, — а може, все-таки звернутися до психіатра?

— Кріс, ти згадувала шкільні завдання. Як у неї з математикою?

— Чому ти питаєш?

— Ну, то як?

— Погано. Точніше, цілком несподівано стало погано.

Він гмукнув.

— А чому ти спитав?

— Ну, це один із симптомів.

— Чого?

— Та ні, нічого серйозного. Я б волів не робити припущень по телефону. Маєш напихваті олівця?..

Вона записала прізвище вашінгтонського лікаря.

— Нехай він її огляне, а потім зателефонує мені. А про психіатра поки що забудь.

— Ти певен?

Він виголосив нудну тираду з приводу того, що всі радо визнають психосоматичні хвороби, тимчасом як хвороба тіла часто буває причиною того, що видається хворобою розуму.

— Всі ці симптоми характерні для раку мозку, Кріс. Перевір тіло. Це — перше. А тоді побачимо.

Лікар практикував у Арлінгтоні. Семюел Клейн. Поки Регіна із сердитим виразом обличчя чекала в кімнаті для обстеження, Клейн прийняв її матір у своєму кабінеті і вислухав коротку історію хвороби. Вона поділилася своєю тривоگو. Він слухав, похитував головою, робив записи.

— Враження таке, що в неї гіперкінетичний розлад.

— Що-що?

— Розлад нервової системи. Принаймні я так вважаю. Важко сказати, в чому тут річ, але в дитинстві це часто трапляється. В неї наявні всі симптоми: гіперактивність, зміни настрою, труднощі з математикою.

— О, знову математика. Чому саме математика?

— Тут найкраще виявляється вміння зосередитись. — Він вручив їй рецепт. — Ось, це риталін.

— То ви вважаєте, це нерви?

— Я вважаю — так.

Усі наступні дні Кріс дуже ретельно стежила за тим, щоб Регіна отримувала належні дози риталіну. Проте вона не помічала жодних ознак поліпшення. Дівчинка й далі виявляла забудькуватість, неохайність, скаржилася на те, що її нудить. Щоправда, ті дивні штуки більш не повторювались, зате виникло щось нове — нарікання на гідкий, відворотний запах у спальні. Кріс принюхувалась, однак нічого не чула.

— Ти не чуєш?

— А що, той запах є і зараз? — запитала Кріс.

— Ну звісно!

— На що він схожий?

Дівчинка наморщила носа.

— Ну, наче щось горіло.

— Он як? — Кріс знов понюхала повітря.

— Не чуєш?

— Чую, донечко, — збрехала вона. — Трошки. Зараз відчинимо на хвилюк вікно й провітримо.

Насправді вона не чула нічого, але вирішила не сперечатися, принаймні до відвідин лікаря.

Того вечора Кріс спробувала забути про свої турботи й цілком зосередитися на підготовці до вечірки, призначеної на наступний день.

Вона запросила цікаве товариство. На додачу до Берка («Тільки приходить тверезий, хай тобі чорт!») і молодого режисера з допоміжної групи, вона чекала одного сенатора з дружиною, астронавта з «Аполлона» (також із дружиною), двох езуїтів з коледжу в Джорджтауні, кількох сусідів, а також Мері Джо Перрін та Елен Клірі.

Мері Джо Перрін була дебела сивоголова ясновидиця з Вашингтона, з якою Кріс познайомилася на прийомі в Білому домі. Елен Клірі працювала секретарем у держдепартаменті.

Коли всі справи були залаштовані, Кріс знову стурбовано подумала про Регіну. Сіла дивитися телевизор, але не могла зосередитись. Її опосів неспокій. Будинок був просякнутий якоюсь непевністю.

Але тієї ночі ніяких дивовиж не сталося.

Перша прибула Мері Джо Перрін разом з Робертом, своїм сином-підлітком. Останній — рожевоощокій отець Дайер, мініатюрний молодий чоловік з очима, що приречено дивилися з-за окулярів у металевій оправі. Він вибачився за запізнення («Не міг підібрати краватку»). Якусь мить Кріс дивилася на нього, тоді засміялась. Її депресія починала розвіюватись.

Спиртне зробило свою справу. Через деякий час гості, розбрівшись групками по кімнаті, вели розмови, не забуваючи й про наїдки.

Мері Джо Перрін сиділа на дивані з отцем Вагнером, деканом езуїтського коледжу. Вони саме розмовляли про спиритизм, ворожіння та інші подібні явища. Тон у розмові задавала Мері Джо, а священник виступав переважно у ролі поблажливого слухача. Коли до них долучилася Кріс, розмова торкнулася подій, довкола яких кружляло чимало суперечливих чуток.

— Це в тій капличці за церквою...

— Святої Трійці? — запитав отець Вагнер.

— Еге ж. Що там у вас діється?

— О, саме там відправляють чорні меси, — сказала місіс Перрін.

— Що чорне?

— Місіс Перрін жартує, — сказав декан.

— Я знаю, — мовила Кріс, — але все ж таки не розумію. Що воно за чорні меси?

— О, по суті, це пародія на католицьке богослужіння, — пояснив декан. — Вона пов'язана з чаклунством. Культ диявола. Інколи навіть приносять у жертву людей.

— Справді? Невже досі існують такі речі?

— Важко сказати. Але мені відомі статистичні дані про те, що в самому Парижі щороку відправляють близько п'ятдесяти чорних мес.

— Тобто в наш час? — здивувалася Кріс.

— Минулого тижня у Святій Трійці було декілька випадків осквернення, — сказав Вагнер, відпивши трохи вина.

— Яких саме? — запитала Мері Джо Перрін.

— О, це дуже гидко,— сказав декан.
— Дарма, ми вже не їмо.
— Однаково це дуже неприємно,— провадив декан. — У першому випадку ключник знайшов на вівтарному покривалі купу людських екскрементів.
— Справді гидота,— скривилася місіс Перрін.

Кріс залишила гостей і зайшла до дитячої кімнати, де Регіна провела цілий день. Вона застала її над «Дошкою Уїджа». Донька була понура, заглиблена в свої думки. Сподіваючись розважити її, Кріс повела дівчинку до вітальні й почала знайомити з гостями.

Регіна поводитись з усіма на диво привітно, за винятком місіс Перрін, до якої ані озвалась, ані подала руки. Але ясновидиця перевела все на жарт.

— Знає, що я несправжня. — І підморгнула до Кріс. А потім з дивним виглядом дослідниці схопила дівчинку за руку і легенько стиснула її, мовби намацуючи пульс.

Регіна швидко випручалась і люто зиркнула на неї.

— О годі, годі, вона, напевне, втомилася,— недбало мовила місіс Перрін, проте й далі з незрозумілою зацікавленістю спостерігала за Регіною.

— Вона трохи нездужає,— вибачливо пробурмотіла Кріс. Тоді глянула на дочку. — Так, рибонько?

Дівчинка мовчала, втупившись у підлогу.

Кріс відпровадила її до ліжка.

— Добраніч, дитинко.

Кріс уже виходила, коли Регіна ледь чутно покликала її:

— Мамо, що зі мною сталося?

У голосі її бринів розпач. На якусь мить Кріс розгубилася, але швидко опанувала себе.

— Я ж тобі вже казала, рибонько, це все нерви. Доведеться кілька тижнів поприймати оці пілюлі, і ти знов почуватимеш себе чудово. А тепер постарайся заснути, гаразд?

— Гаразд,— прошепотіла Регіна.

Кріс раптом відчула, що шкіра в неї на руці взялася сиротами. Вона потерла руку. Боже мій, у кімнаті так зимно. Звідки цей протяг?

Вона підійшла до вікна, перевірила, чи немає шпар. Та ні, все гаразд. Повернулася до Регіни.

— Тобі не холодно, дитинко?

Мовчанка.

Кріс підійшла ближче до ліжка.

— Регіно, ти спиш? — прошепотіла вона.

Заплющені очі. Глибоке дихання.

Кріс навшпиньки вийшла з кімнати.

Вона почула спів у вітальні і, спустившись униз, потішено побачила, що отець Дайер грає на піаніно, а група гостей навколо нього співає. Коли вона зайшла, вони якраз закінчували «Коли ми зустрінємось знову».

Дайер урвав гру і звернувся до неї:

— Ну, люба господине, а чим розважити вас?

— Я воліла б почути про те, що відбувається під час чорної меси,— відповіла вона. — Отець Вагнер казав, що ви в цьому ділі фахівець.

Гості біля піаніно заінтриговано прикинули.

— Та ні, який там фахівець,— сказав Дайер, легенько торкаючи клавіші. — Я правлю музичну месу... О, ви гляньте, хто прийшов,— застеріг він, споважнівши й кивнувши головою кудись за спину Кріс.

Кріс озирнулася. І аж завмерла, побачивши Регіну в нічній сорочці. Дівчинка стояла й мочилася просто на килим. Утупившись очима в астронавта, вона промовила дивним, наче чужим голосом:

— Ти скоро помреш там нагорі.

— О боже! — вигукнула Кріс, кинувшись до доньки. — О боже, дитинко, що ти, що з тобою!

Вона схопила Регіну за руку й потягла її геть, ніяково вибачаючись перед зблідлим астронавтом.

— Мені так прикро!.. Вона нездужає. Їй, напевне, щось наснилося. Вона не пам'ятає, що каже!

Кріс швиденько помила Регіну і перемінила їй нічну сорочку. На материні запитання дівчинка не відповідала. Погляд у неї був непроникний і відсутній. Як тільки Кріс уклала її до ліжка, Регіна заснула.

Тим часом частина гостей розійшлася, а ті, що лишилися, поспівчували господині, почувши розповідь про Регініну хворобу.

Мері Джо Перрін із сином пішли останні. Кріс затримала їх біля дверей. В неї було таке відчуття, ніби Мері Джо щось знає, але приховує. Кріс поцікавилася, що думає ясновидиця з приводу Регініного захоплення «Дошкою Уїджа» та уявного капітана Гові.

— Ви не вважаєте, що це може їй зашкодити? — запитала вона.

Не сподіваючись почути прямої відповіді, вона неабияк здивувалася, коли місіс Перрін спохмурніла й опустила очі.

— Я б забрала в неї ту гру. Окультизмом я не займаюся і вважаю, що торкатися цього небезпечно. А «Дошка Уїджа» належить саме до таких забав.

— Та що ви, Мері Джо, — посміхнулася Кріс. — Невже ви вважаєте це серйозним? Адже тут просто пробуджується підсвідомість особи, що бере участь у грі, ото й тільки.

— Не знаю, любя. Може, й так. А вам відомо, що по всьому світі психіатричні лікарні заповнені людьми, які займалися окультизмом?

— Ви жартуєте?

На мить запала тиша. Тоді Мері Джо заговорила знов:

— У Баварії в тисяча дев'ятсот двадцять першому році, Кріс, була одна родина. Я вже не пригадую прізвища, але складалася вона з одинадцяти чоловік. При бажанні це можна знайти в тодішніх газетах. Після спроби спиритичного сеансу за якийсь короткий час усі вони збожеволіли. Всі одинадцяттеро. Вони почали палити все в домі, а коли покінчили з меблями, взялися до тримісячної дитини однієї з молодших дочок. Саме тоді вдерлися сусіди й зупинили їх. Всю родину, — закінчила вона, — відправили до божевільні.

— О господи! — вигукнула Кріс, пригадавши капітана Гові. Тепер він уже не здавався невинною дитячою вигадкою. Невже це розумова хвороба? — Я ж казала, що її треба відвести до психіатра.

— Не дуже зважайте на мене, — мовила місіс Перрін. — Послухайте, що вам скаже лікар. — Вона намагалася заспокоїти Кріс, але робила це непереконливо. — Я фахівець з майбутнього, а в сьогоденному абсолютно безпорадна. — І попрощалася, пообіцявши зателефонувати на наступному тижні й довідатися про здоров'я дівчинки.

Якусь хвилю Кріс дивилася їй услід, потім зачинила вхідні двері. На неї важко навалилася втома. Оце тобі вечірка, подумала вона...

Прийшовши до своєї кімнати, Кріс стомлено лягла в ліжко і майже одразу заснула. Та раптом прокинулася від страхітливого істеричного вереску, який почула крізь сон.

— Мамо, де ти, де ти, я боюся!

— Іду, доню, вже йду.

Кріс прибігла до Регініної спальні. Плач. Рипіння пружин ліжка.

— Ой, дитинко моя, що з тобою? — вигукнула Кріс, ввімкнувши світло.

Боже всемогутній!

Регіна лежала, випроставшись на спині, обличчя в неї було залите сльозами й викривлене з жаху, а руки вчепилися за краї вузького ліжка.

— Мамо, чому воно двигтить? — ридала вона. — Зупини його! Ой, мені страшно! Зупини його! Мамочко, будь ласка, зупини його!

Матрац ліжка шалено підскакував угору й падав униз.

Кріс розповіла докторові Клейну про випадок на вечірці та про те, як двигтіло ліжко.

— Воно справді рухалось?

— Так, рухалось.

— Як довго?

— Не знаю. Секунд десять, може, п'ятнадцять. Це все, що я встигла побачити. Потім вона якось напружилася і помочилася в ліжко. А після цього зненацька заснула мертвим сном і не прокидалася аж до наступного вечора.

— Вона коли-небудь падала?

— Маєте на увазі голову? — запитала Кріс. — Начебто ні.

— Давно ходить уві сні?

— Досі жодного разу.

— Але ж того вечора вона ходила уві сні?

— Ну, певне. Вона й досі не знає, що тоді накоїла.

— То, може, вона не вигадувала, коли казала, що хтось рухає меблі? — припустив Клейн.

— Я вас не розумію.

— Ну, вона, безперечно, пересунула їх сама, але, мабуть, у такому стані,

коли не тямилася що робить. Науці це відомо, як автоматизм у стані трансу. Пацієнт не знає або не пригадує, що він робив.

— Знаєте, що мені спало на думку, докторе? У неї в кімнаті стоїть величезний комод, зроблений з тикового дерева. Він важить добрих півтонни. Як же вона могла б його зрушити?

— У патологічних випадках часто спостерігається надзвичайна сила.

— Справді? Як же це?

Лікар низав плечима.

— Цього ніхто не знає... Ну, а крім усього того,— провадив він,— ви не помічали у її поведінці нічого дивного?

— Ще вона стала дуже неохайною... Ага, і ось що! Ви пригадуєте «Дошку Уїджа», з якою вона бавилася? Капітана Гові?

— Її уявний партнер... — Лікар кивнув головою.

— Так от, тепер вона вже може його почути,— сказала Кріс.

Лікар нахилився до неї. Його очі насторожилися, зменшившись до вузеньких шпарок.

— Учора вранці,— провадила Кріс,— я почула, як вона розмовляла з кимось у своїй кімнаті. Вона говорила, а потім чекала, неначе граючись з «Дошкою Уїджа». А коли я заглянула до кімнати, «Дошки Уїджа» перед нею не було. А вона, докторе, кивала головою, так ніби згоджувалася з тим, що їй казав капітан Гові.

Лікар замислено похитав головою.

— Так-так, розумію. Ще якісь подібні явища? Їй не уявляються які-небудь речі? Запахи?

— Запахи! — згадала Кріс. — Їй здається, що в кімнаті тхне чимось неприємним.

— Ніби щось горіло?

— Атож! — вигукнула Кріс. — Як ви вгадали?

— Іноді це є симптомом порушення електрохімічної діяльності мозку в скроневій ділянці. — Лікар приклав руку до передньої частини голови. — Ось тут у цьому місці. Це рідкісне явище, але саме воно викликає дивні галюцинації, причому перед самим нападом хвороби. Якраз тому, на мою думку, його так часто плутають з шизофренією, але це не шизофренія. Я хотів би зараз зробити електроенцефалограму.

Кріс пішла разом з ним у кімнату для обстеження, та коли Регіна побачила, що лікар готує ін'єкцію, вона дико заверещала й почала грубо лаятись.

— Сонечко, це тобі допоможе! — в розпачі благала Кріс.

Вона силоміць тримала Регіну, поки доктор Клейн робив укол.

— Я зараз повернуся,— сказав лікар і вийшов, щоб оглянути іншого пацієнта, а тим часом медсестра вкотила в кімнату електроенцефалограф. Коли лікар через деякий час повернувся, лібріум усе ще не подіяв.

Клейн був здивований.

— Це була досить сильна доза,— сказав він Кріс.

Він увів ще двадцять п'ять міліграмів, вийшов, потім знов повернувся. Тепер Регіна стала поступливою і слухняною.

Клейн уважно роздивлявся енцефалограму, але не виявив ніяких відхилень. У порівняльному режимі результати також були нормальні.

Лікар спохмурнів. Він не міг зрозуміти цього. Тоді повторив процедуру. Те саме.

— Що ж, почекаємо результатів рентгену,— сказав він зрештою.

Почуваючи себе вкрай виснаженою, Кріс відвезла Регіну додому. Після другої ін'єкції дівчинка стала на диво мовчазною, і Кріс спробувала її розворушити.

— Може, пограємо в якусь гру?

Регіна похитала головою, а тоді глянула на матір невидючими очима, які, здавалося, були занурені у безконечність.

— Я хочу спати,— сказала вона млявим голосом, таким самим відсутнім, як і її погляд. І пішла сходами до своєї спальні.

Мабуть, це лібріум так на неї подіяв, подумала Кріс.

Зайшовши до кухні, вона взяла книжку, що лежала біля ліктя Шейрон.

— Що це ти читаєш?

— Ти про що? А, це? Так це для тебе. Я й забула. Її принесла місіс Перрін.

Кріс глянула на обкладинку: «Дослідження культу диявола та споріднених окультих явищ». Тоді розгорнула книжку і знайшла записку від Мері Джо Перрін.

«Люба Кріс, я була в університетській бібліотеці і взяла це для тебе. Тут

є кілька розділів, присвячених чорній месі. Та все ж я радила б тобі прочитати всю книжку — гадаю, що й решта тебе також зацікавить. До скорої зустрічі. Мері Джо».

Консультант-невролог взяв рентгенівський знімок і знову став пильно вивчати його. Доктор Клейн, склавши на грудях руки, стояв у нього за спиною. Вони не виявили нічого.

Був четвер, 28 квітня.

Невролог зняв окуляри й поклав їх до нагрудної кишені халата.

Задзвонив телефон. Голос Кріс у трубці був на грані істерики.

— Докторе! Щось із Регіною! Ви можете зараз приїхати?

— А в чому річ?

— Я не знаю, докторе, не вмію цього пояснити. Бога ради, приїздіть! Приїздіть негайно!

Доктор Клейн і консультант-невролог приїхали за кілька хвилин. Вже від дверей вони почули стогін і жахливі крики, що долинали із Регіниної спальні.

Кріс зустріла їх з перекошеним від жаху обличчям.

— Ой, заходьте, заходьте! — мовила вона тремтячим голосом. — Заходьте і гляньте, що вона робить!

Регіна з істеричним вереском розмахувала руками, а тіло її, здавалося, підкидало само себе над ліжком, а тоді з силою гепалося на матрац. Усе це відбувалося дуже швидко й ритмічно.

— Ой мамо, зупини його! — кричала вона. — Зупини його! Він хоче мене вбити! Зупини його! *Зупини-и-и його-о-о, мамо-о-о!*

— Дитинко моя! — скрикнула Кріс, коли дівчинка замахнулася кулаком і вдарила її. — Докторе, що це з нею? Що діється?

Лікар похитав головою і вп'явся очима в Регіну, з якою відбувалися дивні речі. Вона раз у раз злітала майже на фут над ліжком, а потім падала так, що їй аж дух забивало. Здавалося, її підіймали й кидали чиїсь невидимі руки.

Кріс затулила очі тремтячою рукою.

— Докторе, що це? — хрипко мовила вона.

Раптом дівчинка почала гарячково звиватися, закотивши очі так, що не стало видно зіниць.

— Ой, він мене спалює... спалює! — стогнала вона. — Ой, я горю! Я горю!.. Її ноги засмикалися в конвульсіях.

Лікарі з обох боків підступили до ліжка. Все ще звиваючись і вигинаючись, Регіна закинула голову, випнувши роздуте набрякле горло. Тепер вона бурмотіла щось незрозуміле дивним гортанним голосом.

Клейн нахилився, щоб помацати пульс.

— Ану давай глянемо, люба, що з тобою сталося, — мовив він лагідно.

І раптом, приголомшений і спантеличений, полетів через усю кімнату, зазнавши сильного й підступного удару від Регіни, яка раптом сіла, викрививши обличчя від люті.

— Ця свиня моя! — проревла вона хрипким і гучним голосом. — Вона моя! Не чіпай її! Вона моя!

З горла в неї вихопився верескливий сміх, а тоді вона впала на спину, ніби її хтось штовхнув.

Коли Клейн знову підійшов до ліжка, здавалось, що Регіна обіймає сама себе, пестячи долонями власні плечі.

— Так, так, моє серденько... — наспівувала вона тим самим дивним хрипким голосом. Очі в неї були заплющені, наче в екстазі. — Моя дівчинка... моя квітка... моє золотце...

Потім, як і раніш, почала звиватися, зі стоном вимовляючи слова, що не мали ніякого сенсу. Та раптом знову сіла, розширивши очі від безпорадного жаху.

Вона нявкала, мов кицька.

Потім гавкала.

Потім іржала.

А потім, зігнувшись у талії, почала швидко й сильно крутити тулубом. Вона аж задихалася, їй не вистачало повітря.

— Ой, зупиніть його! — ридала вона. — Прошу, зупиніть його! Мені боляче! Зупиніть його! Зупиніть! Я задихаюся!

Клейн побачив досить. Він схопив свій саквояж і швидко почав готувати ін'єкцію.

Невролог, що залишився біля ліжка, побачив, як Регіна впала, наче від

поштовху. Борсаючись з боку на бік, вона гарячково бурмотіла щось низьким гортанним голосом.

— Я введу їй лібріум,— сказав Клейн, піднявши шприц до світла. — Але треба її потримати.

Невролог кивнув. У нього був стурбований вигляд. Схиливши набік голову, він прислухався до бурмотіння з ліжка.

— Що вона говорить? — прошепотів Клейн.

— Не знаю. Якусь нісенітницю. Слова без сенсу.

І все ж таки, здавалося, сам він не задовольнився власним поясненням.

— Але вона говорить так, ніби все це має якесь значення. У цьому відчувается логіка.

Клейн кивнув на ліжку, і вони обережно наблизились до нього. Регіна знову почала зводитися, прибираючи найнеймовірніших поз, вигинатися всім тілом, мов стягнена тятивою, так що аж голова торкалася п'ят. І дико верещала від болю.

Лікарі поглянули один на одного, так наче водночас про щось подумали. Тоді Клейн дав знак неврологу. Але, перш ніж той устиг схопити дівчинку, вона раптом зомліла й напудила в ліжку...

Кріс і Шейрон, похиливши голови, стояли біля дверей. Коли до них підійшли лікарі, Кріс витерла ніс вологою зім'ятою хустинкою. Очі в неї були червоні від сліз.

— Ми ввели їй снодійне,— сказав Клейн. — Можливо, вона проспить аж до завтра.

— Це добре,— знесилено мовила Кріс. — Докторе, ви пробачте, я, мабуть, поводжуся, наче дитина...

— Ви чудово тримаєтесь,— заспокоїв її Клейн. — Це жахливе випробування... До речі, ви маєте вдома наркотики?

— Що?

— Амфетаміни? ЛСД?

— Та що ви! Ні, нічого подібного в мене немає.

Лікар кивнув, втупився в свої черевики, потім звів очі і сказав:

— Що ж, я гадаю, настав час порадитися з психіатром, місіс Макнейл.

Наступного дня у помешканні Кріс пролунав телефонний дзвінок. Дзвонив молодий режисер із допоміжної групи. Голос у нього був сумний.

— Ви вже чули новину, Кріс?

— Яку?

— Погану.

— Що сталося?

— Берк мертвий.

Він був добре напідпитку, спіткнувся на крутих сходах біля будинку Кріс, впав і покотився вниз. І лише випадковий перехожий на М-стріт бачив, як він падав у нескінченну ніч. Зламана шия. Кривава сцена. Його остання сцена в цьому житті.

Телефонна трубка випала з рук. Кріс заридала. Підбігла Шейрон, підхопила її, всадила на диван.

— Берк мертвий... — захлиналася Кріс.

— О боже! — скрикнула Шейрон. — Як це сталося?

Але Кріс не могла говорити, вона ридала.

Потім вони розмовляли. Розмовляли до пізнього вечора. Кріс пила й згадувала Берка Деннінгса.

Шейрон вийшла в кухню по лід, але вмить повернулася.

— Ой, поглянь... — задихано вимовила вона.

Кріс звела очі й остовпіла.

Слідом за Шейрон, по-зміїному вигинаючись усім тілом так, що голова ледь не торкалася п'ят, повзла Регіна, швидко вистромлюючи і втягуючи язик із гадючим сичанням.

— Шейрон!.. — вражено вигукнула Кріс, не відриваючи очей від Регіни.

Шейрон зупинилася. Регіна також. Озирнувшись, Шейрон не побачила нікого. І раптом зойкнула, відчувши, як Регіна доторкнулася до її щиколотки язиком.

Кріс зблідла.

— Дзвони мерщій лікареві, збуди його! Нехай приїде негайно!

Регіна плазувала за Шейрон невідступно, куди б та не йшла.

П'ятниця, 29 квітня. Кріс чекала в передпокої, а доктор Клейн з відомим психіатром обстежували Регіну.

Лікарі вже з півгодини спостерігали за нею. Вона борсалася, звивалася, рвала на собі волосся. Час від часу вона кричала, притискаючи руки до вух, ніби затулялась від несподіваного оглушливого шуму. Вигукувала лайки. Зойкала від болю. Зрештою впала обличчям на ліжку, підібгавши ноги до живота. Безладно стогнала.

Психіатр відвів Клейна від ліжка.

— Її треба заспокоїти,— прошепотів він. — Я спробую з нею поговорити.

Клейн кивнув і підготував ін'єкцію заспокійливого. Але, як тільки лікарі наблизилися, Регіна, ніби все відчувши, швидко повернулася, і, коли психіатр спробував її втримати, почала пронизливо й люто верещати. Кусала його. Боролася з ним. Відбивалася. Лише коли закликали на допомогу Карла, вдалося втримати її, щоб Клейн зміг зробити укол.

Доза виявилася замалою. Ввели ще. Зачекали.

Регіна стала поступливіша. Потім сонлива. Потім здивовано глянула на лікарів.

— Де мама? Я хочу маму! — заплакала вона.

За знаком психіатра Клейн вийшов з кімнати, щоб привести Кріс.

Кріс підбігла до ліжка і пригорнула доньку. Цілувала, заспокоювала і втішала. Потім сама почала плакати.

— О, Рег, ти повернулася! Це справді ти!

— Ой, мамо, він мені робив боляче! — схлипувала Регіна. — Не дозволяй йому цього робити! Прошу тебе! Добре?

Кріс запитливо глянула на лікарів.

— Ти можеш розповісти, що з тобою було, дитинко? — спитав психіатр.

— Я не знаю,— відповіла Регіна. — Не знаю, чому він так робить. — З очей у неї покотилися сльози. — Він раніше завжди товаришував зі мною.

— Хто це він?

— Капітан Гові! А потім буває так, що в мені наче хтось сидить! Примушує мене все це робити!

— Капітан Гові?

— Я не знаю!

— Ну гаразд, давай-но, Регіно, спробуємо зіграти в оцю гру. — Він дістав із кишені блискучу кульку на срібному ланцюжку. — Ти бачила коли-небудь фільм про гіпнотизерів?

Вона ствердно кивнула.

— Так ось, я — гіпнотизер. Так, так! Я гіпнотизую людей. Звісно, якщо вони дають згоду. І зараз я загіпнотизую тебе, Регіно, і це допоможе тобі вилікуватися. А та людина, що сидить у тобі, відразу ж вийде геть. Ти хочеш бути загіпнотизованою? Дивись, ось твоя мама поруч.

Регіна запитливо глянула на Кріс.

— Не бійся, донечко, це не страшно,— підбадьорила її мати. — Спробуй.

Регіна повернулася до психіатра й кивнула головою.

— Гаразд,— тихенько мовила вона. — Але не дуже.

Психіатр усміхнувся і раптом обернувся, почувши, як позаду щось розбилося. Зі столу, на який спирався доктор Клейн, упала крихка ваза. Клейн спантеличено подивився на свій лікоть, потім на скалки, нахилився, щоб позбирати їх.

— Не турбуйтеся, докторе, це зробить Вілла,— сказала Кріс.

— Семе, зачиніть, будь ласка, віконниці,— попросив Клейна психіатр. — І спустіть штори.

Коли в кімнаті запала сутінь, психіатр узявся пальцями за ланцюжок і почав легенько розгойдувати кульку. Присвітив на неї лампочкою з авторучки. Кулька засяяла. Він почав співуче приказувати гіпнотичне замовляння.

— Дивись сюди, Регіно, дивись, і скоро ти відчуєш, як твої повіки важчають...

Невдовзі дівчинка опинилася в трансі.

— Надзвичайно піддатлива,— прошепотів психіатр. Потім заговорив до дівчинки: — Тобі добре, Регіно?

— Так. — Голос у неї був м'який, притишений.

— Скільки тобі років, Регіно?

— Дванадцять.

— В тобі хтось сидить?

— Іноді.

— Це людина?

— Так.

— Капітан Гові?

— Не знаю.

— А тепер він там є?

— Не знаю.

— Якщо я його про щось запитаю, ти дозволиш йому відповісти?

— Ні!

— Чому?

— Я боюся!

— Якщо він зі мною поговорить, Регіно, то, мабуть, залишить тебе. Ти хочеш, щоб він тебе залишив?

— Так.

— Тоді дозволь йому говорити. Дозволяєш?

Пауза. Тоді:

— Так.

— Я зараз говорю до того, хто сидить усередині Регіни,— твердо сказав лікар. — Якщо ти там є, тебе також загипнотизовано, отже, відповідай на всі мої запитання. — Він витримав паузу, а потім знов повторив: — Якщо ти там є, то повинен відповідати на всі мої запитання. Відповідай: ти там є?

Мовчання. А тоді сталося щось дивне. Дихання Регіни зробилося раптом важким і смердючим. Психіатр відчув його на відстані. Він присвітив на обличчя Регіни.

Кріс затамувала зойк. Риси її доньки перекривались у лиховісну маску: уста розтяглися в боки, набряклий язик хижо вистромився з рота.

— О боже мій! — видихнула Кріс.

— Ти — той, хто ховається в Регіні? — запитав психіатр.

Дівчинка кивнула.

— Хто ти?

— *Отхінейя*, — відповіла вона гортаним голосом.

— Це твоє ім'я?

Вона кивнула.

— Ти чоловік?

Вона сказала:

— *Гей*.

— Якщо це означає «так», кивни головою.

Вона кивнула.

Психіатр замислився.

— Тепер, коли я запитуватиму, ти відповідатимеш жестами: якщо «так» — киватимеш головою, якщо «ні» — хитатимеш. Ти мене зрозумів?

Регіна кивнула головою.

— Ти хтось такий, кого знала Регіна? — *Ні*.

— Вона тебе придумала? — *Ні*.

— Ти існуєш насправді? — *Так*.

— Частина Регіни? — *Ні*.

— Ти її ненавидиш? — *Так*.

— За те, що вона щось зробила? — *Так*.

— Ти вважаєш її винною в розлученні батьків? — *Ні*.

— Це має якесь відношення до її батьків? — *Ні*.

— До друзів? — *Ні*.

— Але ти її ненавидиш? — *Так*.

— Ти караєш Регіну? — *Так*.

— Ти хочеш завдати їй болю? — *Так*.

— Вбити її? — *Так*.

— Ти помреш разом з нею? — *Ні*.

Ця відповідь занепокоїла психіатра, і він замислився. Коли він поворухнувся, рипнули пружини ліжка. В задушливій тиші дихання Регіни мовби виривалося з хрипом із прогнилих міхів. Тут, поруч. І водночас десь далеко. Лиховісно далеко.

Психіатр знову глянув на потворне, викривлене обличчя дівчинки. Його очі гостро світилися від роздумів.

— Чи може вона зробити щось таке, що змусило б тебе її залишити? — *Так*.

— Ти можеш мені сказати, що саме? — *Так*.

— Ти мені скажеш? — *Ні*.

— Але ж...

Зненацька психіатр аж ойкнув від болю, з жахом відчувши, що Регіна схопила його за пахвину і стискає залізною рукою. Розширивши очі, він силкувався вивільнитися, але не міг.

— Семе! Семе, допоможіть! — прохрипів він.

Кріс кинулася до вимикача.

Підбіг Клейн.

Регіна зайшлася демонічним реготом, потім завилала по-вовчому.

Кріс дотяглася до вимикача. Клацнула. Перед її очима немовби мигтіли кадри з фільму жахів: Регіна та лікарі звивалися на ліжку клубком сплечених рук та ніг, гримас, криків та прокльонів, серед завивання й безтямного вереску Регіни. Потім плівка побігла швидше, і Кріс безпорадно дивилася, як почало хитатися й підстрибувати ліжко, а очі в доньки закотилися, і з глибини її нутра вихопився пронизливий крик жаху.

Регіна обм'якла і втратила свідомість. Щось незбагненне залишило кімнату...

У середу, 11 травня, вони повернулися з психіатричної клініки додому. Коли Регіна лягла в ліжко, на віконниці почепили замок, а з її спальні та ванної повиносили всі дзеркала.

...все менше світлих моментів, і я боюся, що тепер під час нападів у неї настає повне відключення свідомості. Це щось нове і, очевидно, виключає можливість звичної істерії. Тим часом симптоми того, що ми окреслюємо назвою «парапсихічні явища», мали...

Доктор Клейн навчав Кріс і Шейрон, як правильно провадити штучне годування Регіни під час періодів коми. Він вставив їй до носа спеціальну сустагенну трубку.

Кріс примусила себе дивитися так, щоб не бачити обличчя доньки; чіплятися за ті слова, що їх говорив лікар, і відкидати ті, які вона почула в клініці. Вони прослизали у її свідомість, мов туман крізь віти схиленої під дощем верби.

...синдром розладу, який тепер у принципі не трапляється, хіба що в примітивних культурах. У хворого створюється ілюзія ніби його тілом оволодів сторонній розум, або, як хочете, дух. Ми називаємо це явище сомнамбулічною одержимістю. У давнину, коли ще міцною була віра в нечисту силу, цим стороннім «розумом» переважно вважали диявола...

Кріс зателефонувала до місис Перрін. Ніхто не відповів. Вона поклала трубку, відчувачи як наростає в душі розпач. Хто може їй допомогти?..

...така нова особа завжди ставиться до першої недоброзичливо, вороже. Її головною метою фактично є прагнення познущатися, завдати страждань, а інколи навіть убити...

Кріс, бліда й зморена, стояла, спостерігаючи, як Карл припасовував до ліжка і до рук Регіни гамівні паси. Кріс поправила подушку під головою дівчинки й намацала щось тверде.

— Хто поклав сюди розп'яття? — запитала вона.

...найкращою процедурою в таких випадках є гіпнотерапія, але нам не вдалося її застосувати. Тоді ми спробували наркосинтез — це лікування з використанням наркотиків, — але, правду кажучи, й тут зайшли в безвихідь.

Що ж робити далі?

Чекати. В основному чекати. Ми будемо боротися й сподіватися на краще. А поки що їй треба покласти в лікарню на...

Кріс підійшла до Шейрон.

— Це ти поклала розп'яття під подушку, Шер?

— Про що йдеться?

— Не ти?

— Кріс, я навіть не знаю, про що ти говориш...

— Гаразд, Шейрон, але мав же хтось це зробити, хай йому чорт!

— Щодо мене, то я нічого не клала, — буркнула Вілла.

Кріс налетіла на Карла, який саме зайшов до кухні.

— Це ви поклали розп'яття під подушку?

— Ні, мем, — спокійно відповів той. — Не клав я ніякого розп'яття.

— Цей клятий хрест не міг прийти сам, чорт забирай! Хтось із вас бреше! —

Вона кричала, вже не тямлячи себе з люті. — Ви мені скажете, хто його туди поклав, а ні — то... — Раптом вона впала у крісло й заридала, обхопивши голову тремтячими руками. — Ой, пробачте! Пробачте, я сама не тямлю, що кажу!..

Слухайте, я не збираюся запроторити свою дитину в божевільню! Ціла купа лікарів, і все, що мені можуть сказати, це...

Якщо ви проти госпіталізації дочки, я б порадив...

Що, бога ради?! Кажіть!

Ви чули коли-небудь про екзорсизм, місис Макнейл?

Книжки в її кабінеті були здебільшого «для меблів», і Кріс, погано їх знаючи, переглядала одну за одною, шукала...

...традиційний, нині вже забутий ритуал, з допомогою якого рабини й свяще-

ники намагалися вигнати злого духа. Тепер до нього вдаються лише католики, але й вони приховують це, ніби соромлячись. Та на особу, яка вважає себе одержимою, цей ритуал, я б сказав, таки справляє враження. Він давав наслідки, хоча, звісно, не з тієї причини, з якої гадали. Це була просто сила гіпнозу. Віра жертви в свою одержимість нерідко поступалася перед вірою в могутність екзорсизму. Австралійські аборигени, наприклад, вірять, що вони неминуче помруть, якщо чаклун спрямує на них подумки «смертельне проміння». І вони таки вмирають, це факт! Просто лягають собі й повільно вмирають! Єдине, що їх інколи рятує, це подібна форма гіпнозу, «нейтралізуюче проміння» іншого чаклуна!

Ви радите мені вдатися до знахаря?

Саме так. Або до священика. Я розумію, що ця порада щонайменше дивна, навіть небезпечна, поки ми не впевнимось, що дівчинці було щось відоме про екзорсизм. Ви не думаєте, що вона могла десь про це прочитати?

Ні, не думаю.

Кіно? Телевізор?

Ні.

Може, читала Євангеліє, Новий завіт?..

Кріс повільно вела пальцем по палітурках. Нічого. Ані Біблії. Ані Нового завіту. Ані...

Стривай-но...

Її очі ковзнули до книжкової полиці, де стояла книжка з чаклунства, яку їй принесла Мері Джо Перрін. Кріс видобула її з полиці й перебігла пальцем по змісту...

Ось воно!

Назва одного з розділів затремтіла в неї перед очима. «Стан одержимості»!

«Від віри в демонів безпосередньо походить явище, відоме під назвою одержимості. Це стан, за якого багато індивідуумів вірило, ніби їхніми фізичними та розумовими функціями володіє (або контролює їх) диявол, демон, дух якогось мерця. Немає такого історичного періоду і такої частини земної кулі, де б не виникало подібне явище, але воно ще не дістало компетентного пояснення. Незважаючи на досягнення психіатрії, дуже мало нового з'явилося від часу публікації Трюго Естерріха в 1921 році».

Не дістало пояснення? Кріс нахмурилася. Після розмови з лікарями в неї склалося інше враження.

«На Малайському архіпелазі, де навіть у наш час одержимість є звичним, буденним явищем, дух мерця, вселяючись в одержимого, примушує його імітувати свої жести, голос і манери з такою різкою подібністю, що родичі покійного заливаються сльозами. За демонічної форми одержимості демон може говорити мовою, незнайомою суб'єктові, або...»

О! Щось тут є! Оті нісенітниці, які плете Регіна! Незнайома мова?.. Кріс швидко читала далі.

«...або викликати різні парапсихічні явища, наприклад, телекінез: рух об'єктів без застосування матеріальної сили».

Стукіт у стелю? Двигіння ліжка?

«У випадках одержимості мерцями трапляються явища, подібні до описаного Естерріхом, коли один чернець у стані одержимості раптово став чудовим танцюристом, хоч до того в нього жодного разу не було нагоди танцювати. Ці прояви іноді бувають такі різкі, що визначний психіатр Юнг після вивчення подібного випадку спромігся лише частково пояснити те, що на його думку «аж ніяк не могло бути симуляцією...»

Тривожно. Все це вселяє тривогу.

«...а Вільям Джеймс, найбільший психолог, якого будь-коли народила Америка, дійшов висновку про «ймовірність спіритуалістичного тлумачення явища» після старанного дослідження так званого «уотсікського чуда», дівчини-підлітка з Уотсіки, штат Іллінойс, яку стало неможливо відрізнити від Мері Рофф, дівчинки, яка за 12 років перед тим померла в державному притулку для божевільних...»

Занурена Кріс не чула дзвінка, не чула, як Шейрон пішла відчиняти двері.

«Здебільшого вважається, що демонічна форма одержимості зародилася з ранньому християнстві, але фактично одержимість, як і екзорсизм, має давню історію. Стародавні єгиптяни, а також представники найдавніших цивілізацій з берегів Тигру і Євфрату, вірили в те, що фізичний та духовний розлад зникає внаслідок вселення в людину демонів. Ось, наприклад, уривок з ритуалу екзорсизму, спрямованого проти хвороб дітей у Стародавньому Єгипті: «Забирайся геть, ти, що приходиш у темряві, чий ніс звернений назад, чий об-

личчя перевернуте догори ногами. Ти прийшов поцілувати це дитя? Я не дозволю тобі...»

— Кріс!

Вона не відривалася від книжки.

— З тобою хоче побачитися детектив.

— О боже, Шейрон, скажи йому... — Кріс затнулася. — А втім, ні, стривай. — Вона нахмурилася, все ще дивлячись у книжку. — Нехай увійде. Запроси його.

Він зайшов, бгаючи в руці капелюх, важко дихаючи, і шанобливо вклонився.

— Кіндермен. Вільям Кіндермен. Я до вас у справі загибелі містера Деннінгса.

— Загибелі? А хіба йдеться не про нещасливий випадок?

— Висновок патологоанатома, місис Макнейл, не виключає можливості нещасливого випадку. Одначе...

— Ви хочете сказати, що його вбили? — напружилася Кріс.

— Положення, в якому була голова містера Деннінгса, і характерні розриви м'язів шиї...

— О боже! — скривилася Кріс.

— Є лиш один шанс із тисячі так пошкодити шию при падінні. — Детектив кивнув на книжку з чаклування. — Ви читали в цій книжці про ритуальні вбивства?

Похоловши від невиразної підозри, Кріс заперечливо похитала головою.

— Може, в цій книжці й немає, — провадив він. — Ви вже мені пробачте, я згадав це лише для того, щоб ви трохи замислилися. У бідолахи Деннінгса в'язи були скручені достоту так, як це роблять при ритуальному вбивстві так звані демони, місис Макнейл...

Кріс нетерпляче, гарячково гортала сторінки, шукаючи опису симптомів Регініної хвороби: «...демонічна одержимість... синдром... випадок з восьмирічною дівчинкою... ненормальна сила... чотири міцних чоловіки не могли втримати...»

Перегорнувши сторінку, Кріс глянула — і замерла.

Хода... Прийшла Вілла з продуктами. Вілла...

— Вілло... Вілло... — безбарвним голосом погукала Кріс.

— Слухаю, мем, — озвалася Вілла, ставлячи на підлогу свої сумки. Не зводячи очей, Кріс кивнула на книжку.

— Це ти принесла в кабінет цю книжку, Вілло?

Глянувши на книжку, Вілла кивнула, тоді взялася виймати з сумок продукти.

— Вілло, де ти її взяла?

— Нагорі, в спальні, — відказала Вілла, складаючи в холодильник м'ясо.

— В чийй спальні, Вілло?

— Міс Регіні. Я знайшла її під ліжком, коли прибирала.

— Коли ти її знайшла? — запитала Кріс, усе ще не підводячи очей від книжки.

— Коли всі поїхали в лікарню, мем. Я тоді прибирала в спальні міс Регіні пилососом.

— Ти певна?

— Я певна, мем. Звісно, що певна.

Кріс не ворухнулася, не кліпнула, не дихнула, коли спогад про відчинене вікно у Регініній спальні в день нещасливого випадку з Деннінгсом увірвався нестримно у її пам'ять, простягнувши кігті, мов хижий птах, що цілився в неї; коли вона впізнала щось до болю знайоме; коли вона вдивлялася в розгорнену сторінку книги.

З її краю по всій довжині була акуратно відірвана вузька смужка паперу, як це мав звичку робити Берк.

Кріс рвучко звела голову, почувши якусь метушню в спальні Регіні.

Удари — часті, зі страхітливим відлунням, важкі, немовби хтось гатив молотком по труні!

Болісний, нажаханий вереск Регіні. В ньому розпач, благання!

І Карл! Карл сердито гримав на Регіну.

Кріс вискочила з кухні.

Боже всемогутній, що це діється?

Розлючена Кріс вибігла сходами нагору, почула удар, хтось важко впав на підлогу, заридала її донька: «Ні! Ой ні, не треба! Ой ні, прошу!», а Карл кричав... Ні! Ні, то не Карл! То хтось інший! Оглушливий бас, який загрожував, лютував!

Кріс промчала коридором і аж задихнулася, вскочивши до спальні. Стояла,

паралізована шоком, тимчасом як моторошні удари й далі важко гупали, струшуючи стіни. Регіна, витріщивши очі, вся здригалася від натиску якогось неминучого страхіття, і з її широко розкритого рота виривався крик жаху. Зненацька на її обличчі знов з'явилась ота демонічна подоба, кімнату сповнив сморід, а зі стін почав точитися крижаний холод. Тепер страшне гупання припинилося, а пронизливий крик Регіни перетворився в гортанний, гвалтовний регіт зловтішної ненависті й переможної люті...

Кріс зойкнула і зомліла.

— Місіс Макнейл? Я — отець Карра.

Вона здригнулась від несподіванки, почервоніла, швидко обернулася. Хотіла була зняти свої сонцезахисні окуляри, але рвучко наділа їх знову. Її пронизав погляд сумних темних очей.

— Мені треба було попередити вас, що я буду без сутани. Пробачте.

Його голос заспокоював, звільняв її від тягаря. Його дужі руки були великі, але чутливі, мов жилаві десниці Мікеланджело. Кріс відчула, як вони притягують до себе її погляд.

— Ви товариш отця Дайєра, це правда?

— Так.

— Досить близький?

— Досить близький.

— А як ви ставитеся до екзорсизму?

— Що-що?

— Якби в людину вселився демон, чи вдалися б ви до екзорсизму?

— Ну, спершу її треба було б посадити в машину часу і відправити в шістнадцяте століття.

Кріс була спантеличена.

— Що ви маєте на увазі? Не розумію вас.

— Ну, просто такого вже не існує, міс Макнейл.

— І давно?

— Відколи ми знаємо про душевні хвороби, про шизофренію, про роздвоєння особи, про все те, чого мене навчали в Гарварді.

— Отче Карра, а якщо одержимою стала дуже близька мені людина? Їй потрібна допомога екзорсизма. Ви б за це взялися?

Вона зняла окуляри, і отця Карру несподівано вразив розпач у цих червоних виснажених очах. Це серйозно, збагнув він.

— Отче Карра, це моя дочка.

— Ну, як психіатр я б міг, так, але...

— Їй потрібен священик! — раптом закричала Кріс, і обличчя її викривилось від злості й страху. — Я її вже водила до всіх тих клятих лікарів та психіатрів, і вони відіслали мене до вас. А ви тепер знову посилаєте мене до них!

— Але ваша...

— Боже пресвятий! Хто ж мені допоможе? О боже, хто-небудь, та допоможіть же мені! — стогнала Кріс, припавши до грудей отця Карри й конвульсійно ридючи. — Прошу вас, допоможіть мені! Допоможіть! Прошу! Прошу, допоможіть!..

Священик заспокоїливо погладив її по голові.

— Ну гаразд, — прошепотів він. Йому хотілось якось розрадити її, втішити, запобігти істеричі. Дочка? Та вона сама потребувала допомоги психіатра! — Гаразд. Я піду подивлюся на неї, — погодився він. — Ходімо.

Коли він увійшов до кімнати, то мало не зомлів: у ніс йому вдарив ядучий дух екскрементів.

Швидко притамувавши відразу, він причинив за собою двері. Його очі приголомшено зупинилися на істоті, яка лежала в ліжку горілиць, підперши голову подушкою, і пильно спостерігала за ним викоченими запаленими очима, що світилися шаленою підступністю, гострим розумом, цікавістю і ненавистю з обличчя, яке перетворилося на страхітливую маску нелюдської злоби. Карра перевів погляд на спутане, розкуйовджене волосся, на схудлі руки та ноги, на недоладно випнутий живіт, потім знову на очі: вони стежили за ним, пронизували його, пильнували, як він іде до крісла біля вікна.

— Добридень, Регіно, — сказав священик теплим, приятним тоном. Тоді підняв крісло й переніс його до ліжка. — Я приятель твоєї матері. Вона сказала мені, що ти відчуваєш себе не дуже добре. — Він сів. — Ти б не розповіла мені, що тобі дошкуляє? Я хотів би тобі допомогти.

Очі дівчинки хворобливо, не кліпаючи, блищали, а з кутика рота на підборіддя стікала жовтувата сліна. Уста її розтяглися у диявольській посмішці.

— Ну-ну,— зловтішно мовила Регіна.

По спині Карри аж мурашки поповзли, бо це було сказано неймовірно низьким голосом, справжнім басом, густим від сили й погрози.

— Тепер ти... тепер прислали тебе! Та нам нема чого тебе лякати.

— Так, нема чого. Я твій друг. Я хочу допомогти,— сказав Карра.

— Тоді зніми з мене ці реміні,— прохрипіла Регіна.

Вона напружила кисті рук, і Карра помітив, що вони прив'язані гамівними пасками.

— Вони тобі заважають? — запитав він.

— Страшенно. Це така прикрість. Пекельна прикрість. — Її очі лукаво спалахнули.

Карра побачив подряпини на її обличчі, рани на устах, що їх вона, як видно, покусала.

— Я боюся, що ти завдаси собі шкоди, Регіно.

— Я не Регіна! — гаркнула вона з тією ж страхітливою посмішкою, яка тепер здавалася Каррі постійним виразом її обличчя.

— Еге ж, зрозуміло. Ну, тоді, може, давай познайомимся. Я — Дам'єн Карра,— сказав священник. — А ти хто?

— Я — диявол.

— Це тільки твої слова, а де ж докази?

Істота злісно посміхнулася й сперлась на спинку ліжка.

— Тобі вже не допоможе ніякі докази, Карро. І це добре. Це чудово! Але ми тебе ще трохи порозважаємо. Зрештою, нам не хотілося б тебе втратити.

— Кому це «нам»? — живо поцікавився Карра.

— Ми — це невеличкий гурт, що сидить у цій свинці,— відказала вона, кивнувши на себе. — Атож, зовсім невеличкий. Згодом я подумаю про деякі ближчі знайомства. А зараз мене мучить жахлива сверблячка, та я ніяк не можу туди дістати. Попусти на хвилину один пасочок, Карро, га?

— Ні, скажи, де тобі свербить, і я там почухаю.

— Ач хитрун, який хитрун!

— Покажи мені Регіну, і тоді я, може, розв'яжу один ремінь,— запропонував Карра. — Якщо...

Раптом він здригнувся від несподіванки, збагнувши, що бачить перед собою очі, сповнені жаху, і рот, широко відкритий у безгучному благанні про допомогу.

Але подоба Регіни швидко зникла. Риси обличчя блискавично змінилися.

— Ви б не зняли ці реміні? — запитав улесливий голос з чітким британським акцентом.

Зненацька знову виникла подоба демона.

— Допоможіть старому служителю вівтаря, отче! — прохрипіла вона, а тоді з реготом відкинула голову.

Карра сидів геть приголомшений, відчуваючи, як невидимі крижані руки все міцніше стискають його потилицю. Істота урвала свій сміх і вп'ялася в нього глузливими очима.

— До речі, Карро, твоя мати тут, з нами. Не хочеш написати їй листа? Я подбаю, щоб вона його отримала.

Раптом Карра підхопився з крісла, щоб ухилитися від навального струменя блювотиння. Трохи потрапило йому на рукав светра та руку.

Священник вражено подивився на ліжку. Істота зловтішно реготала.

— Якщо це правда,— мовив він глухо,— тоді ти повинен знати ім'я моєї матері. Назви його.

Істота засичала до нього, виблискуючи безтямними очима й вихляючи головою, наче кобра.

— Назви його!

Істота заревла як бугай, лютим ревом, що струснув шибки у вікні. Очі її закотилися...

— Ну, то як, отче? — спитала Кріс, поки він мив руки й витирав рукав светра. — Ви вважаєте, вона одержима?

— А ви?

— Не знаю. Я думала, що ви краще тямите в цих речах.

— Що ви знаєте про одержимість?

— Лише те, що читала. Дещо мені розповіли лікарі.

— Чому ж тоді ви звернулися до мене? Хто вам порадив?

— Тому, що я в розпачі! — вигукнула вона. — Ніхто мені не радив!

— Зрештою, мене не обходять ваші мотиви,— сказав він, стримуючи напруження. — Мене обходить лише те, що можна зробити для вашої доньки. Але мушу вам сказати, місіс Макнейл: якщо ви справді сподіваєтесь на екзорсизм як на аутогенну шокотерапію, то лише втрачаєте дорогоцінний час.

Руки в нього тремтіли. В чому річ? Що сталося?..

Він похилив голову і співчутливо промовив:

— Слухайте, чи це справді демон, чи просто нервовий розлад, я зроблю все можливе, щоб допомогти. Але мені треба знати правду.

Кріс розповіла йому всю історію хвороби Регіни.

Священик уважно слухав.

Вона визнала, що на початку таки вважала екзорсизм шокотерапією.

— А тепер не знаю,— сказала вона, хитаючи головою,— просто не знаю. — І звела очі на замисленого священика. — А що думаєте ви, отче?

— Вимушена поведінка, викликана почуттям провини, можливо, у поєднанні з роздвоєнням особи...

— Слухайте, я не знаю всіх цих теорій і всякого такого,— урвала його Кріс низьким напруженим голосом. — Але скажу вам ось що, отче: *та істота нагорі — не моя донька! Я знаю це! Знаю!* — І вона знесилено відхилилася на стільці. — А тепер скажіть мені, що робити,— зажадала вона. — Ну ж бо, скажіть, запевніть мене, що їй це не допоможе. Ну ж бо! Скажіть, що в неї просто негаразд із головою! Що їй не потрібен ніякий екзорсизм! Скажіть мені! Скажіть, що мені робити!

Кілька довгих напружених секунд священик мовчав. Потім лагідно відповів:

— В цьому світі я дуже мало в чому можу запевнити. — Він на хвилину замислився. Тоді заговорив знову: — У Регіни низький тембр голосу?

— Ні, навпаки — дуже високий.

— Як ви вважаєте, вона розвивалася надто швидко?

— Зовсім ні.

— А її мова тепер — вона відрізняється від звичайної?

— Дуже. Вона ніколи не вживала й половини цих слів.

— Ні, я маю на увазі не зміст її мови, а стиль.

— Стиль?

— Ну, те, як вона komponує слова.

— Я вас не зовсім розумію.

— У вас є якісь листи, написані нею? Шкільні твори? Запис її голосу був би...

— Ага, є плівка, яку вона записала для батька,— перебила його Кріс. — Вона збиралася послати її йому замість листа, але не закінчила. Принести?

— Так. І ще одне,— додав він. — Ота книжка, про яку ви згадували... ну, в якій описано стан одержимості... ви не могли б пригадати, чи не читала її Регіна раніше, перш ніж почалася хвороба?

Кріс зосереджено думала, покусуючи нігті.

— Мені здається, вона читала щось за день до того, як почалася ця біда,— визнала вона,— але я не можу сказати напевне. Та гадаю, що вона її колись читала. Тобто, я таки певна. *Майже певна.*

— Я хотів би на неї поглянути. Це можливо?

— Вона ваша. Їй місце у вашій бібліотеці. Зараз принесу...

Карра взявся проглядати розділ «Основи екзорсизму», шукаючи ознак демонічної одержимості. Та поступово став читати уважніше.

«...Екзорсист не повинен брати на віру те, що дана особа є одержимою злим духом, а виявляти ознаки, з допомогою яких можна відрізнити одержиму особу від такої, що страждає від якоїсь хвороби, особливо психічного походження. Існують такі ознаки одержимості: здатність досить вільно говорити невідомою мовою або розуміти її, коли нею говорять інші; здатність вгадувати майбутні або приховані події; прояви сили, невластивої даній особі за звичайних умов, а також інші ознаки, які в сукупності свідчать про хворобу».

Якийсь час Карра розмірковував, тоді дочитав решту настанов.

У Регіни був фізичний синдром одержимості. Він це вже знав. Тут не було жодного сумніву. Тому що у всіх випадках, незалежно від історичного періоду чи місця, де це відбувалося, симптоми одержимості були здебільшого постійні. Деякі з них у Регіни ще не проявилися: прагнення їсти всяку гидоту, нечутливість до болю, нестримна гучна гикавка. Але решта їх чітко простежувалася: мимовільні безладні рухи, сморідне дихання, обкладений язик, виснаження організму, набряклий живіт, подразнення шкіри та слизової оболонки. Але

найголовніше те, що були наявні основні симптоми найважчих випадків: різюча зміна голосу й рис обличчя та прояви цілком нової особистості.

Замислившись, священник підійшов до столу. Взяв сигарету. Запалив. Ну гаразд. У неї синдром демонічної одержимості. То як же її вилікувати?

Він загасив сірника. Треба знати, що стало причиною всього цього. Сів на край столу. Міркував. Одержимі черниці з Лілльського монастиря. Франція початку сімнадцятого століття. Щодо Лілля, то він вважав, що в багатьох випадках причиною одержимості тих черниць була суміш невігластва і патологічної схильності до збочень. Але іноді до цього спричинялися нервові хвороби: паранойя, шизофренія, неврастенія, психостенія. І саме через це, як він знав, церква завжди вимагала, щоб екзорсисти працювали в присутності психіатра або невролога.

Екзорсисти... Карра спохмурнів. Вони часто й самі ставали жертвами одержимості. Він задавав про Луден. Урсулінський жіночий монастир. З чотирьох екзорсистів, посланих туди, щоб покласти край епідемії одержимості, троє — отці Люка, Лактанс і Транкіль — не лише стали одержимими, але й невдовзі померли, як видно, від шоку. А четвертий, отець Сурен, якому в той час було тридцять три роки, збожеволів.

Карра кивнув сам до себе. Якщо хвороба Регіни істеричного характеру, якщо початок одержимості був наслідком навіювання, тоді джерелом її міг бути лише розділ у книжці про чаклунство. Розділ про одержимість.

Чи читала вона його?

Він зосередився над сторінками книжки.

«...восьмирічна дівчинка ревла наче віл...»

Регіна теж ревла нелюдським голосом.

«...Хелін Сміт з блискавичною швидкістю змінювала свій голос і риси обличчя, перетворюючись у багатьох інших осіб...»

Регіна робила це при мені.

«...жінка з Південної Африки, яка одної ночі зникла із своєї домівки; наступного ранку її знайшли прив'язану до верхівки дуже високого дерева тонкими ліанами, а згодом вона почала сповзати з дерева головою донизу, з сичанням вистромлюючи язика, наче змія. Висячи на дереві, вона говорила мовою, якої ніхто ніколи не чув...»

Регіна плазувала змією слідом за Шейрон. Незрозумілі слова. Уривки невідомої мови.

«...лежали на спині й раптом починали крутитися з шаленою швидкістю, мов дзиги...»

«Вона оберталася, наче дєрвіш», — розповідала Кріс Макнейл.

Була подібність і ще де в чому, додаткові підстави, запідозрити навіювання: згадка про ненормальну силу, непристойні вислови, одержимість, викликана читанням Євангелія...

Може... може, вона це прочитала. Але Карра не був певний. Не зовсім певний... Не зовсім. А ще Кріс. Вона також вагалася щодо ймовірності цього.

Яка ж тоді відповідь? Справжня одержимість?

Він перечитав місце, підкреслене олівцем:

«Екзорсист повинен пильнувати, щоб жоден із проявів хвороби не пройшов повз його увагу».

Він кивнув головою. Ну гаразд. Подивимось. Почав ходити по кімнаті, згадуючи всі прояви Регіниної хвороби і намагаючись дати їм можливе пояснення. Перераховував їх подумки один за одним.

Раптова зміна рис обличчя.

Частково її хвороба. Частково недостатнє харчування.

Несподівана зміна голосу.

Йому ще треба почути її справжній голос. Навіть якщо він був високим, як стверджує її мати, постійне верещання могло огрубити голосові зв'язки. Єдина проблема, міркував він, це надзвичайна сила цього голосу. Але в патологічному стані вияви паранормальної сили, що перевищує потенційні властивості м'язів, — явище досить поширене.

Дуже широкий обсяг слів і знань.

Криптомнезія: приховані уривки слів та відомостей, які вона колись чула. У лунатиків, а також у людей на грані смерті приховані спогади нерідко виходять на поверхню з фотографічною докладністю.

Згода про те, що він священник.

Є над чим замислитися. Якщо вона справді читала розділ про одержимість, то, можливо, вже чекала візиту священника й тому могла впізнати його з манер, вигляду, рук...

Знання про смерть його матері. («До речі, Карро, твоя мати тут, з нами».)

Ну що ж. Йому вже сорок шість...

Він глянув на плівку з голосом Регіни. Узав її і пішов у лінгвістичний кабінет. Заправив плівку в магнітофон. Надів навушники. Клацнув вимикачем. Тоді нахилився і почав напружено слухати.

Шипіння плівки. Гудіння мотору. Шум. «Привіт...» Свист від надмірної гучності. Приглушений голос Кріс Макнейл, звідкись іззаду: «Не так близько до мікрофона, доню. Трохи далі». — «Так?» — «Еге ж, добре. А тепер говори». Сміх. Тоді чистий ніжний голос Регіни Макнейл: «Привіт, татку! Це я. М-м-м...» Сміх; тоді пошепки: «Я не знаю, що казати!..» Далі Карра слухав неухважно, наче здалеку, крізь гупання крові у скронях, мов крізь шум океану, а його груди сповнювало незбориме переконання: *«Те, що я бачив у кімнаті, була не Регіна!»*

Коли Карра ввійшов до Регіниної спальні, сморід був ще сильніший, ніж минулого разу. Він причинив за собою двері. Подивився. Цей жах... Ця істота на ліжку...

Вона спостерігала за ним глузливими очима. Сповненими підступності. Сповненими сили.

— Привіт, Карро.

Зупинившись біля ліжка, він спокійно відповів:

— Привіт, дияволе. Ну, як ти себе почуваєш?

— Саме в цю хвилину дуже радий тебе бачити. Дуже. — Істота висолопила язика й зухвало зміряла Карру очима. — Як я бачу, ми з розгорнутими вітрилами. Чудово!..

— Ти чарівна істота,— сказав Карра.

Вона глузливо посміхнулася.

— Ні, справді,— сказав Карра. — Я б хотів дізнатися про тебе більше. Ти, наприклад, так і не сказав мені, хто ти такий.

— Диявол! — гарикнуло басом.

— Так, я розумію, але який диявол, як тебе звати?

— Ет, що важить ім'я, Карро? Воно тобі ні до чого. Називай мене Гові, якщо тобі так подобається.

— А, так. Капітан Гові. — Карра кивнув. — Приятель Регіни.

— Так. Дуже близький приятель.

— Справді?

— Еге ж.

— То навіщо ти її мучиш?

— Бо я її приятель. Свинці це подобається.

— Подобається?

— Вона від цього в захваті!

Священик підвівся і витяг з кишені пляшечку з водою. Відкоркував її.

Істота насторожилася.

— Що це?

— А ти не знаєш? — запитав Карра і, наполовину затуливши пальцем шийку пляшечки, почав бризкати водою на ліжку. — Це свята вода, дияволе.

Істота почала корчитися й ревіти від жаху та болю.

— Пече! Пече! О-ой! Припини! Досить, мерзотнику! Досить!..

Карра мовчки перестав бризкати. *Істерія. Навіювання. Вона таки читала ту книжку.*

В кімнаті запала тиша. Він подивився на ліжку й насупив брови. *Що це? Що сталося?* Демонічна подоба зникла, а натомість з'явилися інші риси, подібні, але все ж таки інші. Очі закотилися, так що було видно лише білки. Почулося якесь бурмотіння. Повільне, напружене бурмотіння. Карра підступив до ліжка. Нахилився, щоб краще чути. *Що це? Та ні, нічого. І все ж таки... Вчувається якась інтонація. Знов наче британська вимова...*

Він уважно прислухався, піднісши вухо до самих уст Регіни. Бурмотіння припинилося. Чути було лише важке, з присвистом, дихання.

Карра випростався.

— Хто ти? — запитав він.

— *Отхінейя*,— почулася відповідь. Напіввстогін, напівшепіт. З боєм. Білки очей. Тремтячі повіки. — *Отхінейя*. — Здавалося, цей надтріснутий, тихий голос, як і душа його власника, ув'язнений у темному замкненому просторі десь поза часом.

— Це твоє ім'я? — нахмурився Карра.

Ворухнулись уста. Ледь чутні мляві, нерозбірливі звуки. Потім затихли й вони.

— Ти мене розумієш?

Тиша. Лише дихання. Глибоке, моторошне.

Карра чекав. Сподівався ще чогось.

Нічого не було.

Він востаннє глянув на ліжку й, повагавшись, вийшов з кімнати.

— Ну, що там? — запитала Кріс, зазираючи йому в очі.

— Знов виникла істота з британським акцентом, вона вже з'являлася раз на якусь мить. Ви не знаєте, хто це?

— А це так важливо? — спитала Кріс.

Карра помітив на її обличчі дивне напруження.

— Важливо.

— Так, я знаю цю людину.

— Хто ж це?

Вона глянула на нього.

— Берк Деннінгс.

— Режисер?

— Так.

— Той самий, що...

— Так, — урвала вона. Пальці її тремтіли.

— А може, вам слід би викликати Регіниного батька?

— На біса мені той Говард? — вибухнула вона.

— Я можу вам сказати...

— Кажіть! Яка в біса з нього користь!

— Існує значна ймовірність того, що причиною хвороби Регіни стало почуття провини...

— Якої провини?

— Це могло бути...

— Розлучення? Знов оте психоаналітичне лайно?

— Але...

— Вона винна в тому, що вбила Деннінгса! Ось у чому! — пронизливо крикнула Кріс, притиснувши долоні до скроні. — Вона його вбила! Вона його вбила, і тепер її посадять, запроторять! О боже, боже...

І Кріс розридалася.

Його збудив телефонний дзвінок. Хитаючись, він поплентався до вимикача. Котра година? Початок четвертої. Підняв трубку. То була Шейрон. Чи не міг би він прийти просто зараз? Гаразд, він іде. Поклав трубку, почувавши себе обплутаним, затисненим у пастці.

Шейрон зустріла його в дверях. Вигляд вона мала нажаханий.

— Перепрошую, отче, але я думаю, вам треба це побачити.

— Що?

— Зараз, зараз... Але тихіше. Я не хочу збудити Кріс. Їй не треба цього бачити.

У спальні Регіни був крижаний холод. Карра запитливо глянув на Шейрон. Вона похмуро кивнула головою.

— Так. Але радіатори працюють.

Тоді повернулася і глянула на Регіну, білки очей якої моторошно ясніли в світлі лампи. Дівчинка, як видно, була в стані коми. Важко дихала. Лежала нерухомо. Трубка була на місці, і сугаген поволі точився в її тіло.

Шейрон тихенько рушила до ліжка, і Карра, все ще приголомшений холодом, пішов за нею. Коли вони стали біля ліжка, він побачив на чолі Регіни краплі поту. Глянув на її руки, міцно стиснуті гамівними пасками.

Шейрон нахилилася, обережно відгорнула піжаму Регіни, і Карру охопив гострий жаль, коли він побачив виснажене дитяче тільце й випнуті ребра, по яких можна було порахувати тижні, або й дні, які їй ще залишилося жити.

Він відчув на собі погляд Шейрон.

— Я не знаю, може, це припинилося, — прошепотіла вона. — Але ось дивиться, стежить за її грудьми.

Вона обернулася до ліжка, і священник прослідкував за її поглядом. І раптом приголомшено звів брови, помітивши, як щось діється зі шкірою дівчинки: якісь червоні плями, але з чіткими контурами, наче літери, писані від руки. Він придивився пильніше.

— Ось воно, з'являється, — прошепотіла Шейрон.

Зненацька шкіра на руках Карри взялася сиротами, але не від крижаного холоду, що панував в кімнаті, а від того, що він побачив на грудях Регіни — від

виразних слів, що проступили чіткими червоними літерами на білій шкірі. Від двох слів: «Рятуйте мене».

— Це її почерк,— прошепотіла Шейрон.

О дев'ятій годині ранку отець Дам'єн Карра прийшов до ректора Джорджтаунського університету і попросив дозволу провести ритуал екзорсизму. Він дістав такий дозвіл і негайно по тому подався до архієпископа, який уважно і серйозно вислухав його.

— А ви певні, що це справжня одержимість?

— Я дійшов висновку, що все відповідає вимогам, які ставляться в настановах,— ухильно відповів Карра. Він досі не міг наважитися повірити в це. Не розум, а серце штовхало його на цей крок — жаль і надія на можливість лікування шляхом нав'ювання.

— Ви самі хочете виконати ритуал? — запитав архієпископ.

— Так, звичайно,— відповів Карра.

— Вам раніше траплялося займатися екзорсизмом?

— Ні. Не траплялося.

— Що ж, побачимо. Було б краще мати досвідчену людину. Їх, звичайно, не так багато, але, може, хто-небудь повернувся із закордонної місії. Як тільки дізнаюся, я вам зателефоную.

Коли Карра пішов, архієпископ подзвонив ректорові Джорджтаунського університету.

— Що ж, він знає що до чого,— сказав ректор. — Я не думаю, що його участь у ритуалі становитиме якусь небезпеку. Все одно там має бути присутній психіатр. От він і буде.

— А щодо екзорсиста? Хто міг би підійти? Я не в курсі цих справ.

— Ну ось, наприклад, Ланкастер Меррін.

— Меррін? Я думав, що він в Іраку.

— Ні, він повернувся зо три місяці тому.

— А чи не застарий він для такого? Як у нього із здоров'ям?

— Здається, незле, а то б не займався б досі розкопками. Крім того, він має досвід.

Ввечері того ж дня один з вихованців єзуїтського коледжу в штаті Меріленд знайшов у парку худорлявого й сивого священика, що прогулювався в самотині, і вручив йому телеграму. Старий — спокійний, з лагідними очима — подякував йому, тоді продовжив свою прогулянку на лоні природи, яку дуже любив. Час від часу він зупинявся, щоб послухати спів вільшанки, подивитися на барвистого метелика, що сидів на гілочці. Телеграми він не розгорнув і не прочитав. Він знав, що там. Знав уже давно.

Дзвінок у двері. Кріс відчинила. Високий літній чоловік у поношеному плащі стояв під дощем, смиренно схиливши голову. Обличчя його приховував край капелюха. В руці чоловік тримав потерту валізу.

— Місіс Макнейл? — долинув голос із тіні капелюха. М'який, виразний і дуже соковитий. — Я — отець Меррін.

Якусь мить Кріс мовчки дивилася на худе, аскетичне обличчя, на різьблені вилиці; потім швидко розчинила двері навстіж.

— О, заходьте, прошу! Прощу! Боже, я... Я не знаю, де...

Меррін увійшов, і вона зачинила за ним двері.

— Я ж чекала вас тільки завтра.

— Так, я знаю,— почула вона його голос. Він стояв, дивлячись вгору, наче до чогось дослухався — ні, скоріш відчував, подумала Кріс, чийсь незримий присутність, якусь далеку вібрацію, вже знайому йому. Вона збентежено стежила за ним. Їй здавалося, що його шкіра обвітрена чужими вітрами, сонцем, яке сяяло вдалині від її часу та простору.

Він глянув на Кріс з теплою, лагідною усмішкою в очах.

— Отець Карра тут?

— Так, тут. Він у кухні, отче. До речі, ви обідали?

— Спершу я хотів би подивитися на вашу дочку,— сказав Меррін.

— Але я певна, що вона спить.

— Думаю, що ні.

— Ну, коли так...

Зненацька Кріс здригнулася, почувши нагорі люте, хоча й приглушене відстанню, ревіння демона, яке віщувало біду.

— Мер-р-р-і-ін!

Потім розлігся глухий потужний удар у стіну спальні.

— Боже милосердний! — видихнула Кріс, притиснувши руку до грудей. Вона приголомшено глянула на Мерріна. Священик не рухався. Він і далі дивився вгору, напружено, але спокійно, і в його очах не було й тіні подиву. Ще один удар струснув стіни.

— *Мер-р-рі-і-ін!*

Священик повільно рушив нагору, не зважаючи ні на Кріс, яка зачудовано розкрила рота, ні на Карла, що занепокоєно з'явився з кабінету, ні на отця Карру, який вражено став у дверях кухні. Він спокійно піднімався сходами, тримаючись тонкою рукою за бильце, а страхітливе гупання й ревіння нагорі не втихало.

Карра підійшов до Кріс, і вони разом стежили, як Меррін увійшов до Регіної спальні й причинив за собою двері. На якийсь час запала тиша. Тоді раптом демон злісно зареготав, і Меррін вийшов, зачинив двері й почав спускатися сходами.

Карра ступив йому назустріч.

— Вітаю вас, отче.

Меррін стиснув долоню Карри, серйозно й стурбовано вдивляючись у його обличчя. Тим часом регіт нагорі змінився лиховісною лайкою на адресу Мерріна.

— У вас дуже стомлений вигляд, — сказав Меррін. — Ви стомилися?

— Та ні. Чому ви спитали?

— Я гадаю, нам треба починати.

Карра нахмурився.

— Як, уже? Отак зараз?

— Так, думаю, що зараз.

— А ви б не хотіли спершу ознайомитися з історією хвороби, отче?

— Навіщо? — звів брови Меррін.

Карра збагнув, що не має чого відповісти. І відвів погляд від тих бентежних очей.

— Вам відомі правила екзорсизму, отче Дам'єн?

— Так, відомі, — відповів Карра.

— Особливо пам'ятайте, що слід якомога уникати розмов з демоном.

«З демоном». Він сказав це так буденно, подумав Карра. Це його покорило.

— Ми можемо запитувати лише про те, що стосується справи, — сказав Меррін, запинаючи комір сутани. — А поза цим усе загрожує небезпекою. Величезною небезпекою. — Він узяв із рук Карри стихар і почав натягати його на рясу. — Особливо старайтеся не слухати того, що він говоритиме. Демон підступний. Він буде брехати, щоб нас заплутати, але змішуватиме брехню з правдою, щоб болючіше нас уразити. Це психологічна атака, отче. І дуже потужна. Не слухайте його. Пам'ятайте про це. Не слухайте...

Карра відчинив двері й аж відсахнувся назад від смороду та крижаного холоду. Тоді швидко позирнув на ліжку, де лежала демонська подоба. Блискучі очі дивилися повз нього. Вони люто вп'ялися в Мерріна.

— Ну, зарозумілий мерзотнику! — гарикнув демон. — Нарешті! Нарешті ти прийшов!

Старий священик підняв руку і перехрестив ліжку, потім усе, що було в кімнаті. Потім відкорював пляшечку зі святою водою.

— А, он як! Знову свята сеча! — загарчав демон.

Меррін підняв пляшечку, і подоба на ліжку викривилась.

— Ні, ти не посмієш, мерзотнику! *Не посмієш!*

Меррін почав кропити.

Демон відкинув голову, його рот і м'язи шиї тремтіли від люті.

— Ну-ну, кропи! Кропи, Мерріне! Змочи нас! Втопи у своєму поті! Твій піт освячений! Святий Меррін! Нахилися й пусти з гузна хмару фіміаму! Покажи свій святий зад, щоб ми йому поклонялися, щоб обожнювали його! Цілували б його! Лизали б його! Блаженний...

— Замовч!

Слово вдарило, наче грім. Карра здригнувся й здивовано поглянув на Мерріна, що владно вп'явся очима в подобу на ліжку. І демон замовк. Його очі стали розгублені. Кліпали. Чекали.

Меррін закрив пляшечку зі святою водою і віддав Каррі. Той засунув її до кишені й дивився, як Меррін став біля ліжка й приплющив очі.

— Отче наш... — почав він...

Раптом Карра почув сичання Регіни, й побачив, що вона сидить, виблискую-

чи білками очей, язик її швидко з'являється і зникає в роті, а голова повільно гоїдається, наче в кобри.

Карра відчув неспокій. Заглянув у текст «Ритуалу».

— Врятуй свою рабу... — молився Меррін, читаючи зі свого примірника.

— ...яка вірить у тебе, боже,— докинув Карра.

— Хай вона знайде надійну опору в тобі, господи...

— ...перед лицем ворога.

Поки Меррін читав наступний рядок, Карра почув, як скрикнула в кутку кімнати Шейрон, і, швидко озирнувшись, побачив, що вона вражено дивиться на ліжко. Здивований цим, він і собі повернувся в той бік. І раптом аж заляк. *Передня частина ліжка підіймалася з підлоги!* Він дивився, не вірячи своїм очам. Чотири дюйми... півфута... фут... Аж ось почали підійматися і задні ніжки.

Задня частина ліжка піднялася на один рівень з передньою.

Не може цього бути, думав він, приголомшено дивлячись.

Ліжко піднялося ще на фут і зависло в повітрі, похитуючись, наче на хвилях тихого озера.

— Отче Карра!

Карра озирнувся. Екзорсист спокійно дивився на нього, показуючи очима на «Ритуал» у його руках.

— Читайте, будь ласка, Дам'єне.

Карра дивився на нього відсутнім поглядом, не розуміючи. Шейрон вибігла з кімнати.

— Нехай не має влади над нею ворог... — лагідно повторив Меррін.

Карра похалпцем глянув у текст і видихнув:

— ...і нехай не зможе зашкодити їй син зла.

Екзорсист діловито підняв руку й тричі неквапно перехрестив чоло Регіни, тоді заходився читати далі.

Сичання припинилося, і з рота дівчинки вихопилося несамолюбне ревіння.

— ...і врятуй від загибелі, вирви з кігтів диявола цю людську істоту, створену за твоїм образом та...

Ревіння посилося, немовби пронизуючи кістки і роздираючи тіло нещасної дитини.

Нарешті Регіна затихла. Лежала не рухаючись. Білки її очей лиховісно виблискували до Мерріна. Карра пильно вдивлявся в неї. Тоді, щось пригадавши, нахмурився. Підійшов до ліжка, нахилився, взяв руку Регіни. І виявив те, чого боявся. Пульс бився з неймовірною швидкістю. Затамувавши віддих і дивлячись на годинник, він рахував удари серця, наче випадки проти свого власного життя.

— ...Це він наказує тобі, він, хто скинув тебе додолу з небесних висот!..

Голосні заклинання Мерріна відгукувалися десь на краю свідомості Карри неблаганними ударами. Пульс дівчинки став ще частішим. Потім ще. Карра глянув на Регіну. Вона лежала мовчазна, нерухома. І його охопив неспокій. На руках у нього почало підійматися волосся. Страхітливо повільно, ледь помітно голова Регіни поверталася, як у манекена, зі скрипом іржавого механізму, і врешті жахливі, палючі більма втупилися в нього.

— ...А тому тремти від страху, сатано...

Голова на ліжку так само повільно знову звернулася до Мерріна.

— ...Ти, хто занапащає справедливість! Хто породжує смерть! Ти, зрадник люду! Ти, грабіжник життя! Ти...

Світло в кімнаті почало мерехтіти, слабнути, а потім набрало кольору моторошного, мигтючого бурштину. Карра здригнувся. Стало ще холодніше. Його проймав крижаний холод.

— ...Ти, цар убивць! Ти, творець безчестя! Ти, ворог, людства! Ти...

В кімнаті почулося приглушене гупання. Потім ще. Тоді, рівномірно струшуючи стіни, підлогу, стелю, розляглися страхітливі удари, немов пульсування величезного хворого серця.

— Зникни ти, потворо! Твоє місце — на відлюдді! Твоя оселя — в гадючому кублі! Іди й плазуй з гаддям!..

Гупання ставало все гучнішим, лиховісно частішало.

— Я закликаю тебе, змію...

Ще частіше...

— ...суддею живих і мертвих, твоїм творцем, творцем цілого Всесвіту...

Гупання стало оглушливим, страхітливо частим.

Неймовірно частим був і пульс у Регіні. Його удари вже годі було злічити. Меррін нахилився над ліжком і спокійно перехрестив Регіні груди. Гупання заглушало слова молитви.

Аж раптом Карра відчув, що пульс сповільнився, і, коли Меррін, і далі рівно молячись, перехрестив чоло Регіни, жахливе гупання враз урвалося.

— О володарю неба і землі...

Карра вже міг почути молитву Мерріна, а пульс у дівчинки ставав усе повільнішим і повільнішим...

— Пихатий мерзотник Меррін! Покидьок! Ти однаково програв! Вона здохне! Свиня здохне!

Мерехтливі сутінки почали прояснюватися. Демонська подоба знов несамо- вито кляла Мерріна.

Карра зосередив усю свою увагу на тексті. Меррін саме читав уривок зі святого Луки:

— ...«Ім'я моє — легіон»,— відповів чоловік, бо в нього вселилося багато демонів. І вони благали Ісуса, щоб він не примушував їх зникнути у безодні. І там було стадо свиней, які паслися на схилі гори. І демони й далі просили Ісуса, щоб він дозволив їм уселитися в них. І він дав їм згоду. І демони залишили людину і вселилися в свиней, і стадо збігло схилом гори в озеро і втопилося. І...

Карра ще раз помацав у Регіни пульс і побачив, що все вже гаразд, а це означало, що дівчинці можна було знову ввести лібріум. Він вийшов за двері й попросив Кріс підготувати все для ін'єкції...

— А ось і велика свинюка! Матуся свинки! — глузливо заревів демон.

Озирнувшись, Карра побачив Кріс, що підходила до нього зі шприцом і тампоном.

— Ага, іди-но поглянь на свою донечку, свинюко! Поглянь!

Кріс щосили намагалася нічого не бачити й не чути. Карра підняв Регіну руку.

— Поглянь на цю гидоту! Поглянь на малу сучку! — лютував демон. — Ти задоволена? Це ж ти сама зробила! Так! Сама, зі своєю кар'єрою над усе, кар'єрою, важливішою ніж чоловік, ніж вона, ніж...

Карра озирнувся. Кріс стояла заклакля.

— Коліть,— спонукав він її. — Не слухайте! Коліть!

— ...твоє розлучення! Клич священиків! Клич! Священики тобі не допоможуть! Вона божевільна! Вона божевільна! Свиня божевільна! Ти довела її до божевільня, до вбивства, до...

— Я не можу! — З викривленим обличчям Кріс дивилася на шприц, що аж ходором ходив у її руці. — Я не можу зробити укол.

Карра забрав шприц у неї з руки.

— Гаразд. Протріть шкіру тампоном, ось тут! — твердо сказав він.

— О, ми знаємо, який ти добрий до матерів, любий Карро! — гарикнув демон.

Священик зблід і на мить застиг. Тоді повільно витяг з-під шкіри голку. З рота Регіни раптом полинув спів. Солодкий чистий голос. Наче в хлопчика з церковного хору. В обличчі Карри не було ані кровинки. Він звів погляд на Мерріна з рушником в руках. Втомленими дбайливими рухами той витирав Регіні обличчя й шию. Карра побачив, як Кріс взяла у нього рушник.

Обидва священики вийшли в теплу сутінь передпокою і стомлено прихилилися до стіни.

Карра прислухався до приглушеного співу. Потім тихо мовив до Мерріна:

— Ви начебто вважали, що є тільки... одна подоба.

— Так. Усе інше — це лише різні форми нападу,— пояснив Меррін. — А подоба тільки одна. Це — демон.

Запала тиша. Тоді Меррін мовив просто:

— Я знаю, що ви сумніваєтеся. Але, розумієте, цей демон... колись я вже мав з ним справу. І він могутній... могутній...

З кімнати все ще линув спів. Меррін поглянув на двері й прислухався.

— А все ж таки зрештою з цього народжується добро. Якимось чином... Так, що ми, можливо, цього ніколи й не зрозуміємо. — Меррін зробив паузу. — Можливо, зло — це випробування добра,— міркував він далі. — І можливо, навіть сатана, всупереч самому собі, якимось служить цій справі...

Раптом він відштовхнувся від стіни, затулив обличчя рукою і, вибачившись, квапливо пішов до ванної.

Карра повернувся до спальні. Знову відчув холод. І стійкий сморід. Повільно підійшов до ліжка. Регіна спала. Нарешті. І Карра подумав, що нарешті й він зможе відпочити.

Нахилившись, він підняв тоненьку руку Регіни і втупив очі в секундну стрілку годинника.

— Навіщо ти це робиш, Даммі?
Священик завмер. Не міг поворухнутися, дихнути, не наважувався глянути туди, звідки долинув цей тужливий голос, боявся побачити там очі — осудливі, самотні. Його *мати. Мати!*

— Ти покинув мене, щоб стати священиком, Даммі...

Не дивись!

— І тепер ти проганяєш мене?..

Це не вона!

— Навіщо ти це робиш?..

Карра міцно заплющив очі, а голос звучав усе благальніше:

— Ти завжди був хорошим хлопчиком, Даммі! Прошу тебе! Я боюся! Прошу, не виганяй мене геть, Даммі! *Прошу тебе!*

Ні, це не моя мати!

— Там же нічого немає! Тільки *темрява*, Даммі! Там так *самотньо!*

— Ти не моя мати! — нестямно прошепотів Карра.

— Даммі, *прошу тебе!*

— Ти не моя...

— Ой, бога ради, Карро!

Деннінгс!

— Слухай, виганяти нас звідси просто нечесно! Справді! Щодо мене, то цілком справедливо, щоб я був тут! Мала сучка! Вона знищила моє тіло, і я вважаю, що маю право залишитися в її тілі, хіба не так? О, бога ради, Карро, глянь на мене, ну! Ну ж бо! Ну, обернися.

Карра розплющив очі й побачив подобу Деннінгса.

— Ось так воно ліпше. Слухай, це вона мене вбила. Вона! Схопила мене за горлянку з нелюдською силою. Почала верещати, нібито я плутався з її матір'ю, чи щось таке, і нібито я призвів до розлучення її батьків. А потім зіштовхнула мене на ті кляті сходи! — Голос став пронизливим. — Вона мене вбила! Вбила мене, мала паскуда! То чи справедливо тепер викидати мене геть? Ну ж бо, Карро, скажи мені! Ти гадаєш, це справедливо?

Карра проковтнув слину, бо в горлі йому геть пересохло. Тоді взяв Регіну за руку й знов подивився на годинник, намагаючись не звертати на все те уваги.

— Даммі, *прошу!* Не залишай мене саму!

Знов його мати.

— Якби ти був не священиком, а лікарем, я б жила в гарному будинку, а не в комірчині з тарганами! Тоді б...

Він силкувався не зважати на все те, але голос знову став благати:

— Даммі, *прошу!*

— Ти не моя мати!..

— Ти що, не бачиш правди, смердючий мерзотнику?! — Це вже був демон. — Ти віриш у те, що тобі каже Меррін? Віриш, що він добрий і святий? Даремно! Він пихатий і недостойний! Я це доведу тобі смертю свині!

Карра розплющив очі, але ще не зважувався глянути.

— Атож, вона здохне, і бог Мерріна її не врятує, Карро! І ти її не врятуєш! Вона здохне через Меррінову гординю й твоє невігластво! Неук! *Не можна було давати їй лібриум!*

Карра обернувся й поглянув в очі, що палали зловтіхою та пронизливим презирством.

— Зміряй їй пульс! — глузливо посміхнувся демон. — Ану, Карро! Зміряй!

Зап'ясток Регіни й досі був у його руці, і Карра стурбовано нахмурився. Пульс знову став дуже швидкий і...

— Слабкий? — рывкнув демон. — Так-так! Уже недовго лишилося!

Карра схопив свій саквояж і витяг стетоскоп. Демон крикнув:

— Слухай, Карро! Добре слухай!

Карра слухав. Тони серця були далекі й невиразні.

— *Я не дам їй спати!*

Карра позирнув на демона й відчув крижаний холод.

— Ні, Карро! — гарчав той. — Вона не засне! Ти чуєш? *Я не дам їй заснути!*
Не дам свині спати!

Демон відкинув голову, зловтішно регочучи.

Карра не чув, як у кімнату зайшов Меррін.

Екзорсист став поруч нього біля ліжка й запитливо глянув в обличчя.

— В чому річ? — запитав він.

Карра тупо відповів:

— Демон... сказав, що не дасть їй спати. — Він звів очі на Мерріна. — Її

серце почало здавати, отче. Якщо вона не матиме змоги відпочити, то помре від серцевої недостатності.

Меррін видимо занепокоївся.

— Ви можете дати їй якісь ліки? Що-небудь, щоб вона заснула?

Карра похитав головою.

— Ні, це небезпечно. Може призвести до коматозного стану. — Він обернувся до ліжка, бо Регіна раптом почала кудкудакати, мов курка. — Якщо в неї ще впаде тиск...

Він одійшов від ліжка.

— Що можна зробити? — запитав Меррін.

— Нічого... нічого... — відказав Карра.

Меррін став на коліна біля ліжка.

— Отче наш... — почав він.

Карра взяв свій примірник «Ритуалу». Розгорнув його. Тоді звів погляд на Регіну. У серці його застиг розпачливий біль. «Засни! Засни!» — нестямно повторював він подумки.

Та Регіна не заснула. Ні на світанку. Ні вдень. Ні вночі.

Ані в неділю, коли частота пульсу сягнула ста сорока ударів на хвилину, напади накочувались безперервно, а Карра й Меррін затято повторювали ритуал, і хвилини не відпочивши. *О боже, не дай їй умерти! Тільки ця думка билася в голові Карри. Не дай їй умерти! Нехай вона засне! Нехай засне!*

До смороду екскрементів, яким просякла кімната, долучився гнильний дух розкладу плоті.

— Дам'єне!

Меррін міцно стиснув його руку.

— Прошу вас, ідіть трохи відпочиньте, Дам'єне.

Увійшла Шейрон, щоб перемініти постіль.

— Ідіть відпочиньте, Дам'єне! — наполягав Меррін.

Карра, якому щось підкочувалося до горла, відвернувся і вийшов із спальні.

Коли він повернувся, Шейрон, відчинивши йому двері, сказала, що нічого не змінилося. Нагорі ревів демон:

— ...мав *програти!* Ти мав *програти*, і ти це *знав!* Ти мерзотник, Мерріне! Мерзотник!..

Карра намагався не слухати. Він увійшов до кімнати й поглянув на Регіну. Голова її була відвернута. Демон шаленів.

Карра не одразу помітив відсутність Мерріна. А повертаючись до Регіни, щоб зміряти їй тиск, мало не наступив на нього. Обм'яклий і безсилий, він лежав долілиць на підлозі біля ліжка. Приголомшений Карра опустився навколішки. Перевернув його. Обличчя Мерріна було синє. Карра почав шукати пульс. А тоді з гострим боєм збагнув, що Меррін мертвий.

— ...свята бундючність! То ти помер? *Помер?*.. Карро, ану зціли його! — лютував демон. — *Поверни його до життя і дай нам закінчити*, дай нам...

Карра запламутив очі й розпачливо труснув головою, а потім зненацька з дикою силою стиснув пальцями бліду руку Мерріна, ніби хотів вичавити з її сухожилків останні краплини життя.

Потім він побачив маленькі таблетки, розкидані по підлозі. Підняв одну і з боєм зрозумів, що Меррін усе знав. Нітрогліцерин. Атож, він знав. Карра подивився в мертве обличчя червоними, повними сліз очима.

«*Ідіть трохи відпочиньте, Дам'єне...*»

— Навіть хробаки не їстимуть твоє падло, ти...

Карра почув слова демона і затремтів від смертельної люті.

Не слухай!

— ...мерзотник...

На чолі Карри, важко пульсуючи, випнулася вена. Він узяв руки Мерріна й почав обережно складати їх навхрест на грудях. Та раптом побачив, як згусток смердючої слини влучив мертвому в око.

— Останній обряд! — гарикнув демон і дико зареготав.

Карра, викотивши очі, німотно дивився на бридкий плювок. Він не рухався. Не чув клекотіння своєї крові. А тоді повільно, весь тремтячи, підвів обличчя, викривлене багровим спазмом ненависті й люті.

— *Ти сучий син!* — мовив він шепотом, що просвистів у повітрі, наче батіг. — Ти падлюка! — Сухожилки на його шиї натяглися, немов дроти.

Демон перестав реготати і злісно зиркав на нього.

— Це ти програв! *Tu!* — провадив Карра. — Авжеж, ти дуже вправний з малими дітьми! З дівчатками! А ти спробуй з кимось більшим! Ану! — Він

простяг руки й почав робити повільні жести. — Давай! Давай, падлюко! Спробуй зі мною! Залиш дівчинку і вселися в мене! В мене! Ану спробуй...

Десь за хвилину Кріс і Шейрон почули нагорі шум. Кріс сиділа в своєму кабінеті біля бару, а Шейрон змішувала коктейль. Обидві жінки разом глянули на стелю. Звук падіння. Різкі удари в меблі. І в стіни. Потім голос... Демона? Так, демона. Брутальна лайка. Але ось і інший голос. Карри? Тільки змінений. Так, Карри. Але сильніший. Нижчий.

— Ні, я не дам тобі занапастити її! *He gam!* Ти підеш зі...

Шалений грюкіт. Брязкіт скла. Кріс і Шейрон уже мчали сходами нагору, до дверей Регіниної спальні. Вскочили всередину. На підлозі лежали віконниці, зірвані із завіс. Вікно! Велика шибка була геть вибита!

Вони кинулись до вікна, і тільки тепер Кріс побачила на підлозі біля ліжка Мерріна. Вона застигла від жаху. Тоді підбігла до нього. Стала навколішки.

— О боже, Шейрон! — крикнула вона. — Іди сюди! Скоріше!..

Шейрон раптом заверещала біля вікна і, коли Кріс глянула на неї, метнулася до дверей.

— Шер, що там?

— Отець Карра! Отець Карра!

Вона в істеричі вибігла з кімнати, а Кріс, тремтячи, підійшла до вікна. Глянула вниз і відчула, як з грудей вискакує серце. Там, біля підніжжя сходів на діловій М-стріт, серед юрби, що збиралася навколо, нерухомо лежав Карра.

Вона заціпеніло дивилася туди. Потім спробувала поворухнутися.

— Мамо...

Її кликав тоненький виснажений голосок. Кріс аж задихнулася. Не сміла повірити, що...

— Що сталося, мамо? Ой, підійди до мене! Мамо, будь ласка! Мені страшно! Мені...

Кріс швидко обернулася і побачила в очах дочки сльози сум'яття й благання. І ось вона вже підбігла до ліжка, ридаючи:

— Рег! О моя донечко, моя дитинко! О Рег!

Отець Дайер проштовхувався крізь натовп.

Довкола чулися байдужі репліки. «Що сталося?» — «Якийсь чоловік упав зі сходів». — «Як це?» — «Мабуть, п'яний»...

Дайер став навколішки й приклав до розбитого, зраженого обличчя легку, лагідну руку наче погладжуючи. З рота текла кров.

— Дам'єне... — Дайер замовк, щоб погамувати тремтіння в голосі, і побачив в очах слабке світло, м'яке благання. Він нахилився ближче. — Ви можете говорити?

Карра повільно простяг пальці до руки Дайера. Пильно дивлячись, схопив її. Легенько стиснув. З-під його повіки викотилася велика сльоза. В очах засвітилося таємниче світло, мовби радість у кінці сердечних прагнень. Очі ще дивилися. Але вже не на цей світ. Не на цей.